

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma / Sosionomi (AMK)

Taru Manninen

Liisa Nihtilä

NUORISORIKOLLISUUS JA SEN MUUTOKSET KYMENLAAKSON ALUEEL-
LA

Opinnäytetyö 2011

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosionomi (AMK)

MANNINEN TARU,

NIHTILÄ LIISA

Nuorisrikollisuus ja sen muutokset Kymenlaakson alueella

Opinnäytetyö

48 sivua + 2 liitesivua

Työn ohjaaja

Lehtori Tuomo Paakkonen

Toimeksiantaja

Voi Hyvin Nuori! -projekti

Joulukuu 2011

Avainsanat

nuoret, rikollisuus, rikosnimike, Kymenlaakso

Opinnäytetyön aiheena ovat nuorten rikoksetapojen muutokset Kymenlaakson alueella. Opinnäytetyössä tutkitaan rikoksetapojen muutoksia alueittain ja rikosnimikkeittäin 15 - 17-vuotiailla sekä alle 21-vuotiailla rikosentekijöillä. Tutkimus pyrkii kartoittamaan tarkasti, minkälaisia muutoksia nuorisrikollisuudessa on tapahtunut. Tarkoituksena on myös selvittää, mitkä ovat ne rikosnimikkeet ja trendit, joita nuorten keskuudessa esiintyy. Tutkimuksen kohderyhmä on rajattu 15 - 20-vuotiaisiin nuoriin, sillä yli 15-vuotiaiden nuorten katsotaan olevan rikosoikeudellisessa vastuussa.

Tutkimus on yhteiskunnallisesti merkittävä, sillä on merkittävää tietää, mihin suuntaan nuorten tekemät rikokset ovat menossa. Tulokset antavat suuntaa sille, mitä asioita tulisi tehdä, minkälaiset asiat vaikuttavat siihen ja millä keinoin asiaa tulisi lähestyä.

Tutkimus on sekä kvantitatiivinen että kvalitatiivinen. Siksi aineiston keruuseen on käytetty kahta eri menetelmää; tilastojen tutkimista ja teemahaastattelua. Tutkimuksessa on hyödynnetty Tilastokeskuksen Internet-sivujen antamia tilastoja nuorten rikollisuudesta. Teemahaastattelussa ovat olleet mukana sekä Kotkan että Kouvolan poliisin kenttätöntekijät, kummastakin yksiköstä kaksi (2) kappaletta. Lisäksi haastatelluun ovat osallistuneet Kotkan kaupungin sosiaalitoimen kaksi (2) edustajaa.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Bachelor of social services

MANNINEN TARU

NIHTILÄ LIISA

Juvenile delinquency and its changes in regional Kymenlaakso

Bachelor's Thesis

48 pages + 2 pages of appendices

Supervisor

Tuomo Paakkonen, lecturer

Commissioned by

Voi Hyvin Nuori - project

December 2011

Keywords

the young, criminality, title of crime, Kymenlaakso

The topics of the thesis are juvenile delinquency and its changes in regional Kymenlaakso. This thesis examines ways of making crime by region and by type of offence. Age groups are 15 - 17 years of age and under 21 years of age. This thesis investigates what kinds of changes in juvenile crime have occurred. The aim is to find out what offences are the most common. The target group is limited, as people under 15 years of age are not considered criminally responsible.

This thesis is socially significant as it is important to know the direction in which juvenile delinquency is moving. The results provide direction for what should be done about it and how things should be approached.

Thesis is both quantitative and qualitative. Materials have been collected in two ways, through thematic interviews and by examining the statistics. The study has been utilized by a statistics website statistics on juvenile delinquency. Two field workers from Kouvola and Kotka police departments were involved in the interviews. In addition, two social workers took part in the interview at Kotka social care.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	RIKOLLISUUS ILMIÖNÄ, TIETEENÄ JA YHTEISKUNTAPOLITIIKAN ALANA	7
	2.1 Kriminologia	7
	2.2 Krimininaalipolitiikka ja lainsäädäntö	8
	2.3 Rikollisuuden syyt	10
3	RIKOLLISUUS SUOMESSA	13
4	NUORTEN RIKOLLISUUS JA SIIHEN VAIKUTTAMINEN	16
	4.1 Nuorten rikoskäyttäytyminen	16
	4.2 Taustatekijät	17
	4.3 Nuorisorikosoikeus	18
	4.3.1 Rikosoikeudellinen seuraamusjärjestelmä	19
	4.3.2 Rangaistus- ja lastensuojelujärjestelmä	21
5	AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA NUORISORIKOLLISUUDESTA	24
6	TUTKIMUSKYSYMYKSET	25
7	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	26
	7.1 Kohderyhmä	26
	7.2 Menetelmät ja aineiston keruu	26
	7.3 Aineiston analysointi	27
	7.4 Tutkimuksen luotettavuus	27
8	TUTKIMUSTULOKSET	28
	8.1 Yleisimmät nuorten tekemät rikokset	28
	8.2 Motiivit	29
	8.3 Elämäntilanne, olosuhteet, eri yhteiskuntaluokat	29
	8.4 Päihteet	30
	8.5 Toteutustavat	31
	8.6 Uusijat	31

8.7 Yksin vai porukassa?	32
8.8 Maahanmuuttajuus, ulkomaalaistaustat	32
8.9 Nuorten suhtautuminen rikoksiin	33
9 RIKOLLISUUS TILASTOJEN VALOSSA	33
10 YHTEENVETO	38
11 JATKOTUTKIMUSHAASTEET	39
12 POHDINTA	40
LÄHTEET	48
LIITTEET	
Liite 1. Haastattelujen lupa-anomukset	
Liite 2. Teemahaastattelun runko	

1 JOHDANTO

Nuorilla ei välttämättä aina ole valmiuksia ja hyviä eväitä selviytyä murrosiästä tavanomaiseen aikuisuuteen. Usko selviytyä ja menestyä hyväksyttävien keinoin on saatanut kadota. Monesti nuoret hakevat selviytymiskeinoja näissä tilanteissa muualta, nämä keinot saattavat olla ikään kuin hätähuutoja. Aikuisen silmään teot näyttävät yhteiskunnan järjestyksen kannalta epäsosiaalisilta ja luvattomilta. (Laitinen & Nyholm 1995, 9.)

Nuoruuteen kuuluu oleellisesti rajojen koettelu normeja ja sääntöjä rikkomalla sekä irtaantumisen auktoriteeteista. Aina tämä kokeiluvaihe ei mene ohi ja saattaa johtaa väärälle, rikolliselle polulle. Tämä johtaa myös usein vähitellen syrjäytymiseen. Nuorisorikollisuutta pidetäänkin epäsosiaalisena käyttäytymismuotona. (Laitinen & Nyholm 1995, 9.)

Nuorten tekemien rikosten määrää on loppujen lopuksi vaikea arvioida. Ongelmana tässä on piilorikollisuus, jota nuorten keskuudessa esiintyy paljon. Tämä siis tarkoittaa sitä, että poliisin tietoon ei tule läheskään kaikki nuorten tekemistä rikoksista. Sen vuoksi viranomaistilastot eivät sisällä tekoja, jotka eivät ole tulleet poliisin tietoisuuteen. (Kivivuori 2002, 2.)

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa nuorten tekemien rikosten määrää, nimikkeitä ja yleisyyttä Kymenlaakson alueella. Tarkoituksena oli selvittää kolmen haastattelun (Kouvolan poliisi, Kotkan poliisi, Kotkan sosiaalitoimi) sekä Tilastokeskuksen tilastojen perusteella, minkälaisia muutoksia eri rikosnimikkeiden alla on tapahtunut vuosien 1993 - 2010 aikana. Haastattelujen ja Tilastokeskuksen aineistoa myös tutkitaan eroavaisuuksien kannalta.

Tämän aiheen tutkiminen syntyi Voi Hyvin Nuori! -hankkeen toiveesta. Voi Hyvin Nuori! -hanke paneutuu nuorten aikuisten arvoihin, elämäntyyleihin, hyvinvointiin sekä pahoinvoinnin ja syrjäytymisen rakenteisiin. Näitä pyritään tutkimaan empiirisin keinoin. Lisäksi hanke pyrkii arvioimaan ja kehittämään menetelmiä hyvinvoinnin ylläpitämiseksi yhteistyössä valtiovallan, kunnan ja kolmannen sektorin kanssa. Tavoitteena on kasvattaa nuoria aikuisia koskevaa ymmärrystä, kehittää sosiaali- ja terveystalvujärjestelmää ja siten lisätä nuorten aikuisten hyvinvointia. (Voi Hyvin Nuori! -hanke.)

Aihe on valittu kiinnostuksesta nuoriin ja nuoruuden moninaisiin ongelmiin. Etenkin kriminaalihuolto ja erilaiset asiat, jotka johtavat rikollisuuden pariin kiinnostavat. On mielenkiintoista ja haastavaa tutkia, miksi nuoret ajautuvat vääränlaisen aikuisuuden tielle niin varhain.

2 RIKOLLISUUS ILMIÖNÄ, TIETEENÄ JA YHTEISKUNTAPOLITIIKAN ALANA

2.1 Kriminologia

Kriminologia-termin sisältö on vakiintunut vasta suhteellisen myöhään. Alun perin kriminologia-termiä ehdotettiin nimitykseksi kaikille rikosta ja rikollisuutta koskeville tieteenaloille. Pohjoismaissa tämä termi on kuitenkin nykyään vakiintunut ja se ymmärretään tutkimuksena, jolla pyritään selittämään rikollisuutta yhteiskunnallisena ilmiönä. Eräissä maissa, kuten Yhdysvalloissa, kriminologia-termin liitetään myös sivumerkitys: "tapahtuneiden rikosten tutkinnan nimitys". (Laitinen & Aromaa 2005, 11.)

Kriminologialla siis tarkoitetaan rikosten ja rikollisuuden tutkimusta yhteiskunnallisena ilmiönä. Kriminologia on kokemusperäinen eli empiirinen tiede, jonka odotetaan osaavan kertoa yhteiskunnan rikollisuustilanteesta eli siitä, mikä on rikollisuuden määrä ja laatu, sekä siitä, mihin suuntaan rikollisuus on kehittymässä. Kriminologiaan paljon liittyvä mielenkiinnon kohde ja kriminologisen tutkimuksen yksi pääkohde on syyoppi. Syyopilla tarkoitetaan sitä, mistä rikollisuus johtuu ja mikä rikollisuuteen vaikuttaa. (Lappi-Seppälä 2006, 5.)

Kriminologiselle tutkimukselle ovat antaneet vaikutteita monet tieteenalat. Näitä tieteenaloja ovat sosiologian lisäksi mm. tilastotiede, sosiaalipsykologia, sosiaalipolitiikka, kasvatustieteet, taloustiede, psykiatria, psykologia ja biologia. Toisin sanoen, kriminologiassa on siis kyse eri tieteenalojen sovellutuksista rikollisuustutkimukseen. (Lappi-Seppälä 2006, 5.)

Kriminologisen tutkimuksen kiinnostuksen kohteena ei pelkästään ole rikollisuuden syyoppi, vaan myös kontrollijärjestelmä. Alun alkujaan kontrollijärjestelmästä puhuttaessa tarkoitettiin nimenomaan kriminologisen tutkimuksen kiinnostusta rangaistusjärjestelmään kohtaan. Myöhemmin kriminologien mielenkiinto on herännyt myös rikosoikeudelliseen kontrollijärjestelmään sisältyvää vallankäyttöä sekä kontrollijärjes-

telmän roolia kohtaan määriteltäessä rikollisuutta. Aiemmin mainittujen lisäksi kolmantena kriminologisen tutkimuksen kohteena on nykyään rikoksen uhri. Tätä kriminologian näkökulmaa laajennettiin kuitenkin vasta melko myöhään, 1940-luvulla. Uhrin rooli kriminologisen tutkimuksen osana alkoi kiinnostaa kriminologeja, kun havaittiin, että usein rikos on seurausta rikosentekijän ja uhrin välisestä vuorovaikutussuhteesta. Näin uhrikäyttäytymisen tutkiminen toi lisäselvennystä myös rikollisuusseilytyksiin. 1960 ja -70 lukujen aikana huolestuttiin uhrin asemasta ja haluttiin panostaa sen kohentamiseen. Sittemmin rikoksen uhrista onkin tullut vakiintunut osa kriminologista tutkimusta. (Lappi-Seppälä 2006, 5.)

2.2 Krimininaalipolitiikka ja lainsäädäntö

Politiikka on päätöksentekoa. Kriminaalipolitiikasta puhuttaessa taas tarkoitetaan "rikollisuuteen liittyvien yhteiskunnallisten päätöksentekojen kokonaisuutta". Politiikkakäsite pitää myös sisällään termin politiikan sisällöstä. Kriminaalipolitiikalla voidaankin tarkoittaa myös määrättyjä linjauksia, tavoitteenasetteluja ja keinovalintoja. (Lappi-Seppälä 2006, 6.)

Kriminologia ja kriminaalipolitiikka eivät ole toisistaan irrallisia, vaan ne ovat jatkuvassa vuorovaikutussuhteessa keskenään, sekä niiden katsotaan kohdistuvan samoihin asioihin. Aikaisemmin eräiden yhteiskuntatieteisiin kuuluvien koulukuntien lähtökohden mukaan kriminologian ja kriminaalipolitiikan liittäminen yhteen ei ole ollut perusteltua. Tällaisen ajatuksen taustalla oli alkujaan käsitys, ettei yhteiskunnallisia arvoja ja normeja pidä sekoittaa yhteiskuntaa koskevaan tutkimukseen. Myöhemmin kuitenkin kriminologian ja kriminaalipolitiikan läheistä suhdetta on perusteltu esimerkiksi siten, että niiden erottaminen toisistaan on mahdotonta, eikä sitä sen vuoksi tulisi yrittääkään. (Laitinen & Aromaa, 2005, 29.) Kriminologian katsotaan tarjoavan tutkimuksellisen ja tiedollisen perustan kriminaalipoliittiselle päätöksenteolle. Kriminologia kuvaa, selittää ja analysoi rikollisuutta. Kriminaalipolitiikan ja nimenomaan kriminaalipoliittisen päätöksenteon katsotaan taas puolestaan rajaavan ja määrittävän kriminologian tutkimuskohdetta. Lisäksi kriminaalipolitiikka on tekemisissä yhteiskunnallisten arvojen, päämäärien ja moraalinkin kanssa. (Laitinen & Aromaa 1993, 25.)

Kriminaalipolitiikassa sen päämäärät ja arvot muuttuvat ajan käsitysten mukaan ja ovat erilaisia eri yhteiskunnissa. Suomessa kriminaalipolitiikan yleistavoitteet on mää-

ritelty kaksijakoisesti. Jo viime vuosisadan lopulla kriminaalipolitiikan tavoitteeksi määriteltiin "taistelu rikollisuutta vastaan". Nykyisin perustavoitteena on "rikollisuudesta ja sen kontrolloinnista aiheutuvien haittojen minimointi sekä näiden haittojen oikeudenmukainen jakaminen eri osapuolten kesken". (Anttila & Törnudd 1983, 124.) Oletuksena tällaiselle tavoitteen asettelulle on se, ettei yhteiskuntaa voi koskaan saada täysin rikoksettomaksi. Sen takia varsinaisen eliminoinnin sijasta on järkevämpää pyrkiä sellaista yhteiskuntaa kohti, jossa rikollisuuden ja rikollisuuskontrollin aiheuttamat haitat ovat minimitasolla. Rikollisuudesta aiheutuvat haitat ovat aina yhteiskunnallisia ja niiden ala on erittäin laaja kokonaisuus. Esimerkiksi rikosten uhreille aiheutuu vahinkoja, joista osa on rahassa mitattavia ja osa inhimillistä kärsimystä. Ongelmaksi usein muodostuu kuitenkin se, että kun rikoksenteijä on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingot, ei hän siihen pysty. Haittaa ei aiheudu pelkästään rikoksen uhreille, vaan myös muille ihmisille, jotka joutuvat usein suojaamaan omaisuuttaan ja hankkimaan vakuutuksia. Ihmisten turvattomuuden tunne ja pelko joutua rikoksen uhriksi voidaan myös laskea yhteiskunnalliseksi haitaksi. Turvattomuuden tunnetta lisäävät myös ns. uhrittomat rikokset, kuten ympäristörikokset. Kriminaalipolitiikassa tulee ottaa huomioon rikollisuuden vastustamisesta aiheutuvat haitat ja kustannukset. (Timonen 1999, 4.)

Suomen voimassa oleva rikoslaki säädettiin vuonna 1889. Rikoslakia on kuitenkin jouduttu kokonais-uudistamaan ja modernisoimaan useampaan otteeseen tämän jälkeen, jotta rikoslaki vastaisi nykyisiä arvokäsityksiä. Rikoslain uudistusprojekti on ollut pitkä prosessi: päätös projektin aloittamisesta tehtiin 1980 ja lakia on uudistettu vuodesta 1991 lähtien. (Timonen, 1999, 17.)

Nykyisen rikosoikeuden pääsääntö on, "ettei ketään voi tuomita rangaistukseen teosta, joka ei ole selvästi ja käsitettävästi lain kieltämä tekohetkellä". Rikosoikeudellinen vastuuikäraja on Suomessa 15 vuotta. Sitä nuorempana rikoksen tehnyt ei joudu oikeuteen, eikä häntä siis rangaista, koska häntä ei voida pitää rikosoikeudellisesti syyntakeisena. Kun henkilö täyttää 15 vuotta, hän on rikoksistaan vastuussa eli syyntakeinen, ja hänet voidaan siis tuomita joko sakkoihin, nuorisorangaistukseen, yhdyskuntapalveluun tai vankeusrangaistukseen. Vankeusrangaistus voi olla tässä tapauksessa joko ehdollinen tai ehdoton. Alle 18-vuotiaita rikoksenteijöitä rangaistaan aina täysikäisiä lievemmin, ja ehdottomia vankeusrangaistuksia alaikäisille langetetaan vain törkeistä rikoksista, esimerkiksi raiskauksesta. Vahingonkorvausvelvollisuuden ei kui-

tenkaan katsota noudattavan rikosvastuun ikärajaa, vaan myös alle 15-vuotias on jo velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingot. Niin alaikäisen kuin syvästi henkisesti häiriintyneen tai jälkeenjääneen henkilön voidaan katsoa välttävän rangaistuksen, koska tällaiset henkilöt eivät voi rikosoikeudellisesti syyllistyä rikokseen. Heiltä katsotaan puuttuvan täysin kyky itsenäisiin valintoihin. Suomen rikoslaki jakaa henkisesti häiriintyneet ja jälkeenjääneet kahteen eri luokkaan: mm. ymmärrystä vailla oleviin eli syyntakeettomiin ja myös täyttä ymmärrystä vailla oleviin, eli alentuneesti syyntakeettomiin. Henkilö, jonka katsotaan olevan täyttä ymmärrystä vailla, voi saada muita lievemmän rangaistuksen, mutta alentunut syyntakeisuus ei kuitenkaan vaikuta enimmäisrangaistukseen. Rikosoikeudellinen syyntakeisuus selvitetään aina lääkärin tekemällä mielentilantutkimuksella, mutta varsinaisen oikeudellisen arvion tekee itse tuomioistuin. Tällöin saattaa ilmetä ongelmia, sillä lääkäreiden ja tuomioistuimen arviot eivät aina välttämättä ole samalla kannalla. Itse aiheutettu tila, esimerkiksi päihteiden vaikutuksen alaisena olemisen ei katsota vaikuttavan arvioon syyntakeisuudesta. (Kemppinen 1985, 739.)

Rangaistuksia pidetään tärkeimpänä rikosoikeudellisten seuraamusten ryhmänä. Rangaistusuhalla pyritään jo ennaltaehkäisemään rikollista tai kriminalisoitunutta toimintaa. Suomessa on mahdollista saada erilaisia rangaistuksia rikoksesta, sen vakavuudesta ja rikosentekijän syyntakeisuudesta riippuen. Yleisimpiä rangaistuksia ovat mm. sakko, vankeus, yhdyskuntapalvelu, ehdollinen vankeusrangaistus, ehdoton vankeusrangaistus, nuorisorangaistus, yhteisösakko. (Timonen 1999, 82.)

2.3 Rikollisuuden syyt

Monen seikan katsotaan vaikuttavan rikollisuuteen ja rikoksien tekemiseen. Nimenomaan kriminologiassa on tutkittu paljon alkoholin ja väkivallan yhteyttä sekä suhdetta toisiinsa. Erityisesti Suomessa yhteys on selvä: alkoholin kulutuksen kasvaessa myös väkivaltaisuus kasvaa. Suomessa jopa 80 prosenttia henkirikoksista tehdään alkoholin vaikutuksen alaisena. Kyse ei siis todellakaan ole vaan tiettyjen piirien keskuudessa tapahtuvista henkirikoksista vaan alkoholilla on yhteys koko kansan rikollisuuteen. Vaikka edellä mainittu 80 prosenttia koskeekin poliisin tietoon tullutta ilmi-rikollisuutta, voidaan olettaa, että alkoholin rooli myös piilorikollisuudessa on huomattavan suuri.

Alkoholilla katsotaan olevan suora vaikutus väkivaltariskin kasvamiseen, sillä alkoholi poistaa estoja ja siten madaltaa väkivallan käytön kynnyistä sekä lisää kiihtymystiloja. (Kivivuori 2008, 212.)

Monissa maissa myös mielenterveydellisten ongelmien katsotaan vaikuttavan erityisesti henkirikoksiin. Joissakin maissa saatetaan pitää lähtökohtana sitä, ettei mielellään terve tapa tai murhaa toista. Suomessa kuitenkin puolestaan korostetaan, että henkirikoksen tekijä voidaan katsoa syyntakeiseksi hänen mielenterveysongelmistaan huolimatta. Onkin syytä kiinnittää huomiota siihen, että kuitenkin Suomessa joka kymmenenteen henkirikokseen katsotaan olevan syynä taustalla olevat mielenterveysongelmat. Joka viidenteen henkirikokseen taas mielenterveysongelmat arvioidaan osasyiksi. Osuudet kasvavat, jos mukaan lasketaan henkirikosten tekijät, joiden tiedetään olleen mielenterveyshoidossa tai käyttäneen jonkinlaisia psyykelääkkeitä. Vaikka alkoholipäihtymyksen ja mielenterveysongelmien katsotaan olevan pää- tai ainakin osasyitä valtakunnallisiin rikostilastoihin, eivät ne kerro kaikkea. On mahdotonta nimetä yksittäistä syytä siihen, miksi rikoksentekijä on rikoksen tehnyt. Yksikään rikos ei ole samanlainen, eikä siten voida osoittaa, että taustalla oleva motiivikaan olisi aina sama tai, että motiivia välttämättä aina edes olisi. (Henkirikosraportti, 2004.)

Rikollisuuden syitä on pyritty selittämään myös erilaisten kriminologiassa käytettyjen teorioiden kautta. Tällaisia sosiologisia selitysmalleja ovat mm. evoluutioteoria, valikoitumisnäkökulmateoria, paineteoria, kontrolliteoria, oppimisteoria, ja rutiinotoimintoteoria. (Kivivuori 2008, 361 - 363.)

Evoluutioteorian mukaan taustalla on käyttäytymisstrategioita, jotka ovat olleet sekä suvun jatkumisen että selviytymisen kannalta avain asemassa ja jotka ovat siten periytyneet sukupolvelta toiselle. Evoluutioteoriassa näillä käyttäytymisstrategioilla viitataan lähinnä henkilön yleiseen riskinottoalttiuteen sekä kumppanin kontrollointiin. Nykyään nämä käyttäytymisstrategiat saattavat ilmetä niin laillisen kuin kriminalisoidun käyttäytymisen kautta. (Kivivuori 2008, 361 - 363.)

Valikoitumisnäkökulman mukaan taustalla on henkilöiden väliset temperamenttiero; toiset ovat impulsiivisempia tai aggressiivisempia kuin toiset. Nämä luonnolliset erot saattavat ilmentyä muutenkin kuin pelkästään rikoksina, kuten tapaturma-alttiutena, seksuaalisena aktiivisuutena tai alkoholin ja muiden päihteiden käyttönä. (Kivivuori 2008, 361 - 363.)

Paineteorian mukaan taustalla on henkilön tavoitteena oleva vauras elämä, jonka toteutumista olosuhteet eivät kuitenkaan tue. Myös kielteiset elämäkokemukset saattavat osaltaan vaikuttaa tavoitteen toteutumattomuuteen, jolloin henkilön käyttäytyminen ilmenee rikosten teolla. Esimerkiksi henkilö saattaa varastaa kulutusmateriaalia esittääkseen muille, että hänen sosiaalinen asemansa olisi korkeampi kuin se todellisuudessa onkaan. Tämän teorian katsotaan tukevan nyky maailman arvoajattelua siitä, kuinka ihmisillä on taipumus tarkkailla jatkuvasti sosiaalista asemaansa ja tuntea alemmuuden tunnetta silloin, kun asema laskee. (Kivivuori 2008, 361 - 363.)

Kontrolliteorian mukaan sosiaalisten suhteiden yllättävä katkeaminen tai henkilön niistä irtautuminen näkyy rikoskäyttäytymisenä. Erityisesti pari- tai perhesuhteiden ja työpaikan katsotaan sitovan henkilöä ns. lainkuuliaiseen elämään. Mikä tahansa työ tai sosiaalinen suhde ei sido henkilöä tällaiseen elämään: sitovan suhteen tulee olla laadukas. Esimerkiksi alipalkattu työntekijä tai köyhästä perheestä tuleva nuori ei kontrolliteorian mukaan ole tarpeeksi sitoutunut yhteiskunnan asettamiin normeihin, vaan hänen kohdallaan rikosalttius kasvaa. Köyhyyden katsotaan siis olevan verrannollinen sosiaalisen kontrollin puutteeseen. (Kivivuori 2008, 361 - 363.)

Oppimisteorian mukaan rikosten taustalla ovat rikosten tekotapojen oppiminen ja rikoksia puolustelevien selitysten oppiminen. Rikollisuuden oppimista tukevat sen palkitsevuus sekä media. Esimerkiksi palkitsevuudesta kertoo se, että rikosten tekijöiden katsotaan olevan seksuaalisesti suositumpia. Media taas tukee osaltaan rikollisuutta siten, että esimerkiksi Internetin keskustelupalstoilta on mahdollisuutta oppia rikosten tekotapoja ja osallistua rikoksia puolusteleviin keskusteluihin. (Kivivuori 2008, 361 - 363.)

Leimaamisteorian mukaan henkilön on vaikea muodostaa ystävyys-suhteita tai parisuhdetta normaalien, lainkuuliaisten ihmisten kanssa saati sitoutua normaaliin työhön, jos hänet on jo leimattu rikolliseksi. Henkilön on siis helpompi sopeutua muiden jo leimattujen joukkoon ja muodostaa näin sosiaalisia suhteita heidän kanssaan. Leimautumisteorian katsotaan olevan selityksenä niiden rikosentekijöiden kohdalla, joiden rikosura on pitkä ja rikosten uusiminen tavallista. (Kivivuori 2008, 361 - 363.)

Rutiinitoimintojen teorian mukaan rikoskäyttäytyminen on juurtunut henkilön arkielämään ja siihen kuuluviin rutiineihin. Rikoksen katsotaan tapahtuvan, kun henkilö tapaa sopivan uhrin ns. valvomattomassa tilassa, esimerkiksi aamuyön tunteina pime-

ällä kadulla. (Kivivuori 2008, 361 - 363.)

Rikollisuuden syitä selittävät teoriat eivät siis suinkaan sulje toisiaan pois, vaan ne osaltaan täydentävät toinen toisiaan. Niiden katsotaan myös olevan vain "erilaisia näkökulmia" samoihin prosesseihin. (Kivivuori 2008, 361 - 363.)

3 RIKOLLISUUS SUOMESSA

On mahdotonta sanoa, kuinka paljon rikollisuutta on Suomessa määrällisesti, sillä valtaosa rikollisuudesta jää ns. piilorikollisuudeksi. Piilorikollisuudesta puhutaan silloin, kun tarkoitetaan rikollisuutta, joka ei tule poliisin tietoon. (Laitinen & Aromaa 1993, 38.)

Miksi sitten osa rikoksista ei tule poliisin tietoon ja jää piilorikollisuudeksi? Piiloon jäämisen syyt voivat vaihdella. Osa rikollisuudesta jää piiloon siksi, ettei rikosta havaita lainkaan. Tällaisia rikoksia voivat olla esimerkiksi yhteisöllisiin ja valtiollisiin oikeusetuihin kohdistuvat rikokset, kuten liikenne rikokset ja ympäristörikokset. Toinen piiloon jäämisen syy voi olla se, ettei havaittua rikosta ilmoiteta viranomaisille. Vaikka valtaosa rikoksista tulee rikoksen uhrin tietoon, niistä vähemmistö ilmoitetaan poliisille. Joissain tapauksissa senkin jälkeen, vaikka rikos olisi ilmoitettu poliisille, saattaa se jäädä eri syistä johtuen, esimerkiksi asianomistajarikoksissa uhrin tahdosta riippuen, kirjaamatta rikokseksi. (Lappi-Seppälä 2006, 90.)

Se, kuinka moni rikos loppujen lopuksi tulee poliisin tietoon, riippuu myös rikoslajeista: vakavat rikokset, esimerkiksi murhat, tapot ja henkirikokset tulevat lähes poikkeuksetta poliisin tietoisuuteen. Vuosittain poliisi kirjaa ylös n. 800 000 rikosta, jotka kirjataan ylös. Kun taas puhutaan ns. massarikollisuudesta, kuten varkauksista tai pahoinpitelyrikoksista, ilmi tulleiden rikosten määrä on vain jäävuoren huippu. (Laine 1991, 28.) Nyrkkisääntönä onkin: mitä vakavamman rikoksesta on kyse, sitä varmemmin se tulee poliisin ja muiden viranomaisten tietoisuuteen. Se, ettei valtaosa rikoksista tule ilmi, voi johtua monista eri seikoista, mm. kontrollin tehosta sekä uhrien ja kolmansien osapuolten alttiudesta ilmoittaa konflikteista poliisille (Kivivuori 2008, 30).

On myös hyvin vaikea vertailla Suomen rikollisuutta kansainvälisellä tasolla. Tätä vertailua haittaa esimerkiksi eri maiden lainsäädännölliset erot: rikoksen tunnusmer-

kistöt saattavat vaihdella eri maiden kesken huomattavastikin huolimatta siitä, että rikosnimike on sama. Voidaankin yleisesti sanoa, että mitä kauemmas kulttuurisesti mennään, sitä vaikeampaa kansainvälinen vertailu on. (Laine 1991, 92.) Myös kansainvälistä vertailua haittaavat erot piilo- ja ilmirikollisuudessa. Toisessa maassa rikokset tulevat poliisien tehokkuuden ansiosta helpommin ilmi kuin toisessa. Usein tällainen määrällinen vertailu rikollisuuden suhteen kuvaakin enemmän eroja viranomaisten toiminnassa ja lainsäädännön tulkinnassa kuin itse rikollisuudessa. (Laine 1991, 92.)

On kuitenkin selvää, että Suomi on ollut neljänkymmenen vuoden (1955 - 1996) ajan kärkisijalla vertailtaessa Länsi-Euroopan henkirikostilastoja. Suomessa on vuosien 1955 ja 1996 välillä surmattu lähes kolminkertainen määrä ihmisiä verrattuna Ruotsiin tai Iso-Britanniaan ja viisinkertainen määrä ihmisiä verrattuna Irlantiin. Toisaalta, kun katsotaan Suomen sijoitusta henkirikostilastoissa Länsi-Euroopan ulkopuolella, ei sijoitus tilastollisesti ole ollut kovinkaan korkealla. Suomessa henkirikosaste on ollut 2,8, kun taas esimerkiksi Yhdysvalloissa henkirikosaste se on ollut lähes 7,9, Meksikossa 20,4 ja Venäjällä 30. Suomen henkirikosaste on siis näihin maihin verrattuna suhteellisen alhainen. Näissä henkirikostilastoissa on kuitenkin syytä huomioida se, että luvut ovat väestönosuuksista laskettuja (teko / 100 000 asukasta). Tämän kaltaisen suhdeluvun käyttö on kuvaava tilastoluku ja se onkin vakiintunut ympäri maailman helpottamaan kansainvälistä vertailua. (Laine 2007, 184.)

Yleisesti katsottuna Suomen kokonaisrikollisuutta, poliisin tietoon tulleet pahoinpitelyrikokset ovat lisääntyneet jatkuvasti 1980-luvun jälkeen. Tähän saattaa vaikuttaa osaltaan se, että väestö yhä herkemmin tekee rikosilmoituksia tällaisten rikoksien suhteen ja osaltaan se, että lainsäädännöllisten muutosten johdosta pahoinpitelyn määritelmä on laajentunut. Nämä poliisin tietoon tulleet pahoinpitelyt, yhdessä 1980–2000-lukujen aikana väestölle tehtyjen uhritutkimusten kanssa, tarjoavat vertailumahdollisuuksia myös kansainvälisellä tasolla. Suomen suhteellisen korkea pahoinpitelytiheys ei kuitenkaan muihin Länsi-Euroopan maihin verrattuna sijoitu kärkisijoille, mutta kuitenkin hieman keskiarvon yläpuolelle. Seksuaalirikosten kohdalla tilastoissa näkyy myös eroja ja niistä tehdyt ilmoitukset ovat olleet nousussa. 1980 - 1990 -lukujen välisellä ajalla raiskauksia tuli poliisin tietoisuuteen 300 - 400 kappaletta, vuoden 1999 seksuaalirikoslainsäädännön uudistuksen myötä raiskauksia on taas 2000-luvulla tullut poliisin tietoisuuteen vuosittain yli 500 kappaletta. Raiskausten todellista määrää on

kuitenkin mahdotonta arvioida, sillä piiloon jäämisen katsotaan tämän rikosnimikkeen kohdalla olevan voimakasta. Uhritutkimukset vahvistavat sen olevan selvää, että on edelleenkin nöyryyttävää ja tuskallista tehdä tämänkaltaisesta rikoksesta ilmoitus ja käydä sitä läpi seuraavat tutkinnan vaiheet ja vielä mahdollinen oikeuskäsittely. Uhritutkimusten perusteella on arvioitu, että raiskausten ja niiden yritysten määrä olisi vuosittain noin 55 000 luokkaa. (Laitinen & Aromaa 2005, 223 - 225.)

Ryöstöjen määrä Suomen poliisitilastoissa ei ole vaihdellut kovinkaan voimakkaasti 1980-luvun jälkeen. Ryöstöt ovat kuitenkin muuttuneet sisällöllisesti: tekijöiden keski-ikä on laskenut ja ryöstökohteet ovat muuttuneet. Ryöstöjen kohdalla vertailu kansainvälisellä tasolla on kuitenkin vaikeaa, sillä tilastot ja uhritutkimukset eivät ole luotettavia ryöstörikosten määrän ollessa näin alhainen. Varkauksien kohdalla rikosten määrällinen nousu on seisahtunut 1980- ja 1990-lukujen taitteessa. Tämän jälkeen varkauksien katsotaan jopa joinain vuosina vähentyneen. (Laitinen & Aromaa 2005, 225 - 226.)

Rattijuopumusten osuuden katsotaan olevan yksi Suomen suurimmista, kun puhutaan piilorikollisuudesta. Vaikka tilastollisesti rattijuopumusten taso on vakaa ja suhteellisen alhainen, on selvää, että poliisin tilastot näistä rikoksista kuvaavat ainoastaan poliisin valvonnan määrää, sillä jo melko vähäisetkin valvonnan muutokset aiheuttavat melko suuria määrällisiä kasvuja rattijuopumuksia koskevissa tilastoissa. Kuten rattijuopumuksissa, myös huumausainerikosten suhteen, valvonnan määrä ja se, mihin valvonta suunnataan, ovat avainasemassa. Valvonta on kuitenkin ajan myötä muuttunut ammattitaitoisemmaksi ja tehostetummaksi. (Laitinen & Aromaa 2005, 226 - 229.)

Myös Suomen sisäiset, alueelliset erot ovat henkirikostilastoissa merkittäviä. Jos tarkastellaan henkirikostilastoja maakunnittain vuosien 2000 ja 2005 välillä, on Lapissa ja osin Itä-Suomessa tilastojen mukaan tapettu lähes 5 - 6 kertaa enemmän ihmisiä kuin Länsi-Suomen maakunnissa. Tämä on selkeä osoitus siitä, etteivät henkirikokset ole niinkään suurkaupunkirikollisuutta, vaan kun ne suhteutetaan välilukuun, kuuluvat ne nykyisin yhä enemmän myös pienempiin taajamiin ja maaseutualueisiin. (Laine 2007, 186.)

Jos tarkastellaan tilastoja vielä syvemmmälle, voidaan huomioda se, että naisten rikollisuus poikkeaa miesten rikollisuuskäyttäytymisestä. Määrällisesti naiset tekevät miehiä vähemmän rikoksia. Rikosten laadullisessa vertailussa naisten tekemät rikokset ovat

myös lievempiä, eivätkä naiset uusi rikoksiaan niin usein kuin miehet. Naiset syyllistyvät harvoin vakaviin, kuten väkivalta- tai henkirikoksiin. Naisten tekemien henkirikosten määrä on vaihdellut kymmenestä viiteentoista kun tarkastellaan tilastoja 1990- ja 2000-lukujen välillä. (Laine 2007, 188.)

Rikostilastoja tarkasteltaessa on kuitenkin aina kiinnitettävä huomiota tilastojen luotettavuuteen erityisesti silloin, kun tehdään vertailuja eri ajankohtien välillä. Esimerkiksi lainsäädännön muutokset saattavat aiheuttaa muutoksia Suomen rikostilastoissa. Tilastoihin voi vaikuttaa jokin sellainen lainsäädännöllinen seikka, jonka perusteella tilastojen ulkopuolelle jääneitä asioita on alettu vasta lakimuutoksen myötä kirjata tilastoihin rikosnimikkeillä - tai päinvastoin. (Laitinen & Aromaa, 2005, 201.)

4 NUORTEN RIKOLLISUUS JA SIIHEN VAIKUTTAMINEN

Nykypäivänä myös eri-ikäiset nuoret syyllistyvät erilaisiin ja eritasoisiin rikoksiin. Rikoksentekehetykellä vähintään 15-vuotias, mutta ei 21 vuotta täyttänyt luokitellaan nuoreksi rikoksentekeijäksi. 15 vuoden iässä alkaa rikosoikeudellinen vastuu. Tätä nuorempia ei rikoksista rangaista, mutta he joutuvat korvaamaan aiheuttamansa vahingot, ja heihin voidaan käyttää raskaitakin viranomaistoimenpiteitä. (Salmi 2010.) Nuorten tekemät rikokset ovat usein suhteellisen lieviä. Myös nuorten rikoksentekeijöiden rangaistusjärjestelmä on aikuisten järjestelmää lievempi.

4.1 Nuorten rikoskäyttäytyminen

Rikosten tekemisen kannalta nuoruus on suhteellisen aktiivista aikaa. Suuri osa rikoksista on jakautunut varsin pienelle tekijäjoukolle; on siis joukko nuoria, jotka eivät tee lainkaan rikoksia; joukko, jotka tekevät rikoksia satunnaisesti sekä; se joukko nuoria, jotka tekevät runsaasti rikoksia. Täten rikosten tekeminen jakautuu varsin epätasaisesti nuorten kesken.. Kriminologiassa nuoret rikoksentekeijät jaotellaan kahteen ryhmään sen mukaan, missä määrin rikosten tekeminen liittyy henkilön elämään kokonaisuudessaan. Kriminologian jaottelun mukaan huomioidaan siis ne nuoret, joiden rikoskäyttäytyminen keskittyy vain nuoruusikään sekä ne nuoret, joiden rikoskäyttäytyminen jatkuu lopulta lähes läpi elämän. (Salmi 2010.)

Nuoruuden aikaista rikoskäyttäytymistä pidetään melko yleisenä, ja sen voisi jopa sanoa kuuluvan nuoruuteen jonkinlaisena kokeiluvaiheena. Rikosteot jäävät tällöin suh-

teellisen lieviksi. Rikosten tekeminen alkaa usein murrosiän tienoilla ja päättyy varhaisaikuisuuteen, etenkin rikosalttius omaisuus- ja väkivaltarikosten kohdalla huipentuu kyseisenä ajankohtana. Rikosten tekeminen ei kuitenkaan monesti enää tunnu mielekkäältä nuoren varttuessa aikuiseksi. Siitä saatetaan luopua myös aikuisuuteen kuuluvien elämänmuutosten myötä, joita voi olla esimerkiksi opiskelupaikan saaminen tai parisuhde. Harvinaisempaa on, että nuoruudessa aloitettu rikoskäyttäytyminen jatkuu koko elämän. Tämänkaltaisissa tilanteissa usein jo varsin nuorella iällä on jollain tasolla huomioitu tai huomattu nuoren ongelmakäyttäytyminen, joka voi liittyä esimerkiksi aggressiivisuuteen tai vaikeuksiin sosiaalisessa kanssakäymisessä. Rikosoikeusjärjestelmän kanssa nuori joutuu usein tekemisiin viimeistään siinä vaiheessa, kun uusia rikoksia ja varhaisaikuisuuden aikana rikokset vakavoituvat. (Salmi 2010.)

Rikollisuus, jossa nuorten osuus on suuri, liittyy usein vapaa-ajanviettoon, alkoholiin ja ikärajoja koskeviin säännöksiin. Nuorten tekijöiden osuus on merkittävä vahingonteoissa, autovarkauksissa ja ryöstöissä. Useimmiten rikokset, jotka vaativat suunnitelmallisuutta, kuten esimerkiksi kavallukset ja talousrikokset, tehdään vasta aikuisiällä. Nuorten tekemät henkirikokset taas saavat usein suhteessa paljon huomioita, mutta todellisuudessa henkirikoksen tekeminen nuoruudessa on varsin harvinaista. Kaiken kaikkiaan tyypillisiä suomalaisnuorten tekemiä rikoksia ovat myymälävarkaudet, vahingonteot, esimerkiksi omaisuuden tuhoaminen, lievä väkivalta ja liikennerikkomuksista ilman ajokorttia ajaminen ja rattijuopumus. Nykypäivänä huomattavan yleistä on musiikin lataaminen ja jakaminen Internetissä luvattomasti. Nuoruusiällä sukupuolten väliset erot rikosten tekemisen suhteen ovat pienimmillään. (Salmi 2010.)

On kuitenkin muistettava, että vain osa nuorten tekemistä rikoksista tulee poliisiin tietoisuuteen. Suuri osa jää ns. piilorikollisuudeksi. Piilorikollisuudella tarkoitetaan siis niitä rikoksia, jotka eivät koskaan päädy poliisiin tai muiden viranomaisten tietoon, eikä näin ollen näy missään rikostilastoissa. Tätä rikollisuutta voidaan tutkia vain nuorille tehtävillä kyselytutkimuksilla, jotka ovat usein tukena poliisin tietoon tullutta rikollisuutta tarkasteltaessa. (Salmi 2010.)

4.2 Taustatekijät

Nuorten tekemien rikosten taustatekijöitä voi selittää samoilla tavoin kuin rikoskäyttäytymistä yleensä. On kuitenkin tutkittu tekijöitä, jotka saattavat viedä nuoren rikolliselle polulle. Yksilötason tekijöistä mm. aggressiivisuus, päihteiden väärinkäyttö, im-

pulsiivisuus ja hyperaktiivisuus sekä itsekontrollin puute ovat erityisesti yhdistetty rikollisuuteen. Myös nuorilla rikollisuuteen voi liittyä erilaisia psyykkisiä häiriöitä, esimerkiksi erilaiset käytöshäiriöt, ADHD ja erilaiset psykoottiset häiriöt. Taustekijät muodostavat myös erilaisia yhdistelmiä, ja onkin esitetty, että esimerkiksi alkoholin väärinkäyttö ja jokin mielenterveydellinen ongelma ennustavat rikollisuutta paremmin yksittäisten piirteiden sijaan. (Elonheimo 2010, 23.)

Myös perhetason tekijöillä nähdään olevan vaikutusta rikollisuuteen. Nämä tekijät luokitellaan liittyviksi perheen rakenteeseen, toimintaan tai vanhempien ongelmiin. Perheen rakenteisiin liittyvät ongelmat voivat esiintyä mm. vanhempien erona tai asuinpaikan muutoksena. Näitä tekijöitä voivat olla myös äidin nuori ikä tai perheen suuri koko. Perherakenteisiin liittyvät tekijät ovat kriminologisesti relevantteja. Nuorten kohonneeseen rikosalttiuteen on liitetty myös perheen toimintatavat, joita voivat olla esimerkiksi ongelmat lasten ja vanhempien välisessä suhteessa (tunnekylläisyys, puutteellinen kiintymyssuhde) tai epäsuotuisat kasvatuskäytännöt. Antisosiaalisuus ja perheen alhainen sosioekonominen asema nähdään myös yhtenä taustatekijänä nuorten rikollisuudelle. (Elonheimo 2010, 24.)

Perhettä laajemmasta sosiaalisesta ympäristöstä, johon kuuluu esimerkiksi ystävyys- ja kaverisuhteet, koulu ja työelämä, voi löytyä myös rikollisuutta ruokkivia tekijöitä. Tutkimusten mukaan kavereiden rikollisuus tai hyljeksintä, huono koulumenestys ja alhaiset koulutukselliset tavoitteet sekä työttömyys ja epävaka työura ovat tekijöitä, jotka mahdollisesti edesauttavat rikolliselle tielle eksymistä. Rikollisuus on myös liitetty huono-osaiseen ja urbaaniin asuinympäristöön. (Elonheimo 2010, 24.)

Taustatekijöihin voi liittyä myös biologisia tekijöitä, esimerkiksi sukupuoli. Tätä selitetään niin, että miehet tekevät tilastojen mukaan enemmän rikoksia kuin naiset. On myös keskusteltu siitä, että alhainen älykkyystaso, josta johtuu mm. eri tavoin osattomaksi jääminen, ennustaisi rikollisuutta. Pelkästään biologisilla tekijöillä ei rikollisuutta kuitenkaan voi selittää, vaan se liittyy aina myös sosiaalisiin ja taloudellisiin tekijöihin. (Levit & Lochner 2001, 334.)

4.3 Nuorisorikosoikeus

Nuorten ongelmakäyttäytymisen käsittelyissä rikosoikeusjärjestelmällä nähdään olevan ja tulisi olla viimesijainen rooli. Perhe, koulu, lastensuojelu ja nuorisotoimi ovat

toimijoita, joiden ensisijassa tulisi vastata nuoren ongelmakäyttäytymisen ratkomisesta. Tuomioistuimessa ratkotaan ongelmat käytännössä vasta siinä vaiheessa, kun alaikäisen tekemä teko on niin vakava, että niitä ei voida jättää muiden toimijoiden käsiteltäviksi. Vastaavasti myös ankarimpia rangaistuskeinoja käytetään viimesijaisina. (Marttunen 2005, 2.)

4.3.1 Rikosoikeudellinen seuraamusjärjestelmä

Suomessa rangaistusvastuikäraja on 15 vuotta. Nuorilla rikoksenteijöillä tarkoitetaan 15 - 21-vuotiaita. Nuoret henkilöt nimitystä käytetään erikseen ryhmästä 15 - 17-vuotiaat. Nuoria rikoksenteijöitä on tuomittava lievemmän asteikon mukaisesti eikä alaikäiselle voida tuomita elinkautista vankeusrangaistusta. Syyttämättä ja tuomitsematta jättämisen edellytyksiä on myös lievennetty. Nämä kohdat on säädetty Rikoslakiin 19.12.1889/39 sekä Lakiin oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11.7.1997/689. (Marttunen 2008, 151.)

Kriminologisen tutkimustiedon mukaan rangaistuksilla on varsin lievä vaikutus nuorten käyttäytymiseen. Lievätkö normien vastainen käyttäytyminen on tutkimusten mukaan jonkin verran yleistä ja sen vuoksi myös poliisit voivat jättää lievemmät teot ilmoittamatta ja vastaavasti syyttäjien ja tuomioistuinten käytössä on erityiset toimenpiteistä luopumissäännökset. (Marttunen 2005, 2.)

Kriminologiset havainnot, joihin nuorisoriikosoikeudellinen sääntely perustuu, ovat johtaneet viiteen erilaiseen näkökohtaan siitä, miten nuorten erityiskohtelua on Suomessa perusteltu.

1. Ajattelemattomuus → toimenpiteistä luopuminen: Nuorten tekemät rikokset eivät ole yleensä kovin vakavia, ja ne liittyvät usein ajattelemattomuuteen ja ymmärtämättömyyteen kuin harkittuun toimintaan. Tällä perustellaan nuoren lievempää kohtelua. Ajatusta ilmentävät nuoria koskevat luopumissäännökset, kuten poliisin huomautukset ja seuraamusluonteinen syyttämättä ja tuomitsematta jättäminen nuoruusperusteella. Kustannustehokkuussyistä kaikkia tapauksia ei prosessoida loppuun asti. Monet nuorten rangaistuksista määrätäänkin rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettelyssä.

2. Rajojen koettelu → varoitukset: Normaaliin kehitykseen lapsesta aikuiseksi tiedetään kuuluvan ympäristön asettamien rajojen koettelu. Tämä puoltaa varoituseuraamusten käyttöä nuorilla, joita voi olla esimerkiksi em. toimenpiteistä luopumisen lisäksi sakko ja ehdollinen vankeusrangaistus. Monissa tapauksissa myös pelkkä poliisin kohtaaminen voi toimia riittävänä varoituksena nuorelle. Sekä ajatelmattomuusperustelua että rajojen koettelemisen ymmärtämistä pohditaan tarkasti leimaamisteoreettisten ja niihin liittyvien psykologispainotteisten kehitysteorioiden kanssa.
3. Puutteelliset tiedot ja kyvyt → lasten rankaisemattomuus ja nuorten rangaistusten lievennys: Lapsuuteen ja nuoruuteen liittyy eri ikävaiheille ominaisia puutteita toiminta- ja ajatusprosesseissa, esimerkiksi kyvyssä ymmärtää tekojensa tosiasiallisia seurauksia tai kyvyssä säännellä käyttäytymistään. Näiden seikkojen huomiointi perustuu oikeudenmukaisuusnäkökohtiin. Henkilöä, jolta nuoren iän vuoksi puuttuu kyky ymmärtää ja arvioida asioiden todellinen luonne, olisi rikosoikeudellisen syyllisyysperiaatteen kannalta väärin rangaista. Tästä johtuvaa lievempää rankaisemista on perusteltu myös tarkoituksenmukaisuussyin. Nuoren syyntakeettomuus ja erityispiirteet estävät rangaistuksen motivoivan vaikutuksen syntymisen, jonka vuoksi rankaiseminen olisi tarkoituksetonta.
4. Vaikuttaminen nuoreen → räätälöidyt seuraamukset: Järjestelmässä otetaan huomioon aina myös nuoren ikä. Rangaistusten käyttökriteerit ja etenkin niiden sisältö määräytyy pitkälle nuoren iän myötä. Ajatus perustuu siihen, että nuoret ovat vastaanottavaisempia kasvatuksellisille ja sosiaalistaville toimenpiteille kuin aikuiset. Ehdollisen vankeusrangaistuksen valvonta ja nuorisorangaistus ovat suomalaisia esimerkkejä, joiden molempien käyttöedellytyksenä on uusien rikosten ehkäiseminen ja tekijän sosiaalisen selviytymisen edistäminen.
5. Sosiaalinen ympäristö → vankeuden välttäminen: Nuoren normaalilta kehitysprosessilta viedään mahdollisuudet vankilaympäristössä ja tämän vuoksi vankila on erityisen haitallinen ympäristö nuorelle. Syitä vankeuden välttämiseksi löytyy useita, mm. rikosten uusiminen saattaa lisääntyä. Vankilassa olisi myös mahdollista luoda verkostoja muiden rikosalttiiden nuorten kanssa. Sen lisäksi vankilalla nähdään olevan negatiivisia vaikutuksia mielenterveyteen ja sen myötä voi joutua koulutusjärjestelmän ulkopuolelle. Tämän vuoksi Suomessa on yleisesti hyväksyt-

ty kriminaalipoliittinen tavoite, että alle 18-vuotiaana tehdystä rikoksesta ei saa tuomita ehdottomaan vankeusrangaistukseen elleivät erittäin painavat syyt sitä vaadi.

Lapsuuteen ja nuoruuteen liittyvät henkilökohtaiset ominaisuudet ja piirteet perustele-
vat siis nuoriso-oikeusjärjestelmän olemassaolon, joka ilmenee laista em. jaottelun
mukaisesti. (Marttunen 2008, 102 - 105.)

Nuoren rikoksesta seuraavat rangaistukset on luokiteltu ankaroituvan porrasmallin
mukaisesti niin, että alin porras kuvastaa lievintä rangaistuslajia.

1. poliisin huomautus
2. seuraamusluonteinen syyttämättä jättäminen
3. rikesakko
4. rangaistusmääräyssakko
5. seuraamusluonteinen tuomitsematta jättäminen
6. tuomioistuinsakko
7. ehdollinen vankeus, jonka oheisseuraamuksia ovat mahdollisesti sakko, yhdyskun-
tapalvelu ja valvonta
8. nuorisorangaistus
9. yhdyskuntapalvelu
10. ehdoton vankeusrangaistus. (Marttunen 2008, 152.)

4.3.2 Rangaistus- ja lastensuojelujärjestelmä

Marttunen (2005) kirjoittaa artikkelissaan nuorisorikosoikeuden olevan voimakkaassa
muutostilassa. Uusia reagoititapoja pohdittaessa pyritään parantamaan ja tehosta-
maan käytössä olevia menetelmiä. Rikosoikeudellinen järjestelmä toimii eri länsi-

maissa eri tavoin ja ikärajasääntelyt poikkeavat toisistaan (Marttunen 2005, 2). Maiden ikärajasääntelyjen erojen takana on seuraamusjärjestelmien sisältö ja laajemmin rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän ja muiden yhteiskunnallisten tuki- ja palvelujärjestelmien poikkeava työnjako (Marttunen 2008, 132). Suomessa on poikkeuksellisen vähän nimenomaisesti nuorille tarkoitettuja seuraamuksia, ja lastensuojelujärjestelmä vastaa suurilta osin niistä tehtävistä, joista muualla vastaavat nuorisotuomioistuimet. Suomessa onkin omaksuttu verrattain jyrkkä rajanveto rangaistusjärjestelmän ja lastensuojelun välillä. (Marttunen 2005, 4.)

Yleispohjoismaisessa mallissa, jota Suomessakin noudatetaan, nuorisorikolliset kuuluvat siis kahden järjestelmän piiriin. Sosiaalihuoltoon ja lastensuojelujärjestelmään kuuluvat kaikki alaikäiset rikoksentekijät, mutta 15 - 17-vuotiaat ovat myös rikosoikeudellisessa vastuussa ja kuuluvat täten myös rangaistusjärjestelmän piiriin. Alaikäisten rikosten käsittelyssä Suomesta uupuu selkeä vastuun kantava taho. (Marttunen 2008, 121.)

Nuorisorikosoikeuden erilaiset mallit kuvaavat kriminaalipoliittista orientoitumista nuoriin rikoksentekijöihin sekä nuorten kohtelussa huomioitavia arvopäämääriä. Tällaisia malleja ovat esimerkiksi hyvinvointimalli ja oikeusmalli. Oikeusmallissa arviointi nuoren normien vastaisesta käyttäytymisestä kohdistuu lähinnä rikolliseen tekkoon, käsittelyn oikeusturvanäkökohtiin ja seuraamuksia määrättäessä suhteellisuus- ja yhdenvertaisuusperiaatteisiin. Sitä vastoin hyvinvointimallissa huomio kohdistuu teon taustalla oleviin sosiaalisiin ongelmiin ja tekijöihin. Hyvinvointimallissa etsitään syitä taustatekijöistä, jotka ovat johtaneet rikolliseen tekkoon, ja pyritään vaikuttamaan niihin yksilöllisillä toimenpiteillä. Suomessa tämä siis käytännössä tarkoittaa sitä, että suomalainen rangaistusjärjestelmä perustuu oikeusmallissa kuvatuille arvoille, kun taas sosiaalitoimi ja lastensuojelu keskittyvät hyvinvointiajatteluun. (Marttunen 2008, 120 - 122.)

Tämänkaltaista jaottelua on kritisoitu liian pelkistäväksi ja yksinkertaistavaksi. Jaottele ei niinkään kuvaa todellisuudessa tapahtuvaa nuorten rikosten käsittelyä vaan antaa teoreettista ja kriminaalipoliittista näkökulmaa. Se kuvaa osuvasti niitä ääripäitä, joiden välillä Suomessakin on kyettävä tekemään kompromissi. Myös sääntelyssä tapahuneita muutoksia on hyvä lähestyä mallien valossa, sillä lakimuutoksissa on aina kyse

uuden tasapainon hakemisesta hyvinvointimallin ja oikeusmallin välille. (Marttunen 2008, 122.)

Suomessa Lastensuojelulaki määrää sosiaalitoimen ja lastensuojelun osallisuudesta nuoren rikosasioiden käsittelyssä. Pykälän 24. mukaan rangaistavan teon esitutkinnassa ja tuomioistuinkäsittelyssä on sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen oltava edustettuna. Sosiaalihuolto voi kuitenkin myös arvioida läsnäolon olevan tarpeetonta. Poliisin ja oikeuslaitoksen tehtävänä on siis aina ilmoittaa sosiaalitoimelle nuoren kuulustelusta tai oikeudenkäynnistä, sillä he eivät voi tehdä päätöstä sosiaalitoimen edustuksesta. (Lindberg 2010, 19.)

Vielä tämän vuoden (2011) alkuun saakka sosiaalitoimen tehtäviin kuului myös henkilötutkinnan, erityisen selvityksen tekeminen nuoresta. Laki nuoren rikosentekijän tilanteen selvittämisestä astui voimaan vuoden 2011 alussa. Tämän seurauksena henkilötutkinta muuttui seuraamusselvitykseksi, jonka tekee sosiaalihuollon sijasta Rikosseuraamuslaitos. Selvityksellä tarkoitetaan käytännössä sitä, että Rikosseuraamuslaitos arvioi nuoren tilannetta siltä kannalta, miten seuraamuksen valinta ja täytäntöönpano edistävät nuoren sosiaalista selviytymistä ja pitävät hänet poissa rikostenteosta tulevaisuudessa. Sosiaalihuollon tehtävänä on tässä antaa Rikosseuraamuslaitokselle tarvittavia tietoja selvitystä varten. (Paakkonen & Lindberg 2011.) Sosiaalihuollon on mahdollista osallistua seuraamuksen täytäntöönpanoon, jolloin sosiaalitoimen edustaja toimii ehdollisen vankeuden valvojana (Lindberg 2010, 19).

Lastensuojelulaki määrittää myös lastensuojelun rikosperusteiset toimet. Huostaanottoa koskevassa pykälässä määritetään lastensuojelutoimenpiteiden perusteeksi 1) puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kasvuolosuhteet, jotka uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä; tai 2) lapsi vaarantaa vakavasti terveyttään ja kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin rinnastettavalla käyttäytymisellään. Tällöin lapsi on otettava sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen toimesta huostaan ja järjestettävä hänelle sijaishuolto. (LsL 40. §.) Kiireellistä sijoitusta koskevassa pykälässä (LsL 38. §) kyseisiin perusteisiin viitataan myös. ”Muu kuin vähäisenä pidetty rikollinen teko”, joka mainitaan lapsen käyttäytymiseen liittyvissä ehdoissa, tarkoittaa käytännössä rikoksia, joista voi saada rangaistukseksi ankaramman seuraamuksen kuin sakko tai kuusi kuukautta vankeutta (Lindberg 2010, 25).

Lastensuojelulain puitteissa on järjestettävä avohuollon tukea, kiireellinen sijoitus tai huostaanotto ja sijaishuolto. Lastensuojelulaissa painotetaan ensisijaisesti lapsen ja perheen tukemista omassa kodissaan avohuollon tukitoimin. Rikosperusteinen lastensuojelunasiakkuus voi alkaa poliisin tekemästä lastensuojeluilmoituksesta. Tällöin selvitetään lastensuojelun tarve, jonka jälkeen voidaan tarjota laajalti lapsen tai nuoren tarpeisiin vastaavia auttamis- ja tukitoimia. Näitä tukitoimia ovat esimerkiksi taloudellinen ja muu tukeminen harrastuksissa ja koulunkäynnissä sekä läheisten ihmissuhteiden ja muiden henkilökohtaisten tarpeiden ylläpitämiseksi annettava tuki. Lisäksi voidaan järjestää esimerkiksi tukiperhetoimintaa tai koko perheen laitoshoittoa. (Lindberg 2010, 26.)

Mikäli lapsi on välittömässä vaarassa tai muutoin kiireellisen sijoituksen ja sijaishuollon tarpeessa, voidaan lapsi sijoittaa kiireellisesti perhe- tai laitoshuoltoon. Tämänkaltaisia tilanteita voi olla esimerkiksi perheväkivaltatilanteet, vanhempien väliaikainen kykenemättömyys huolehtia lapsesta tai lapsen omaan käyttäytymiseen liittyvät vaaratilanteet, kuten esimerkiksi rikosten tekemiseen liittyvät tilanteet tai rikoskierteen katkaiseminen. Kiireellisessä sijoituksessa päätösvalta on sosiaalityöntekijällä. (Lindberg 2010, 26.)

Olosuhdekriteereihin tai käyttäytymiskriteereihin perustuva huostaanotto on sosiaalitoimen velvollisuus siinä tapauksessa, kun avohuollon tukitoimet on todettu riittämättömiksi ja sijaishuollon nähdään olevan lapsen edun mukaista. Huostaanotto on voimassa toistaiseksi, mutta se voidaan harkinnanvaraisesti lopettaa. Kuitenkin se lakkaa viimeistään, kun nuori täyttää 18 vuotta. (Lindberg 2010, 27 - 28.)

Tutkimuksien mukaan Suomessa on vuositasolla noin 150 rikosperusteisin syin tahdonvastaisesti laitokseen sijoitettua 15 - 17-vuotiasta nuorta. Vankeja samaisessa ikäryhmässä on noin 2 - 5. Kansainvälisessä vertailussa Suomen tilastot nuorten vankien kohdalla ovat matalia. Tutkimuksien havainnoista voidaan kuitenkin päätellä, että lastensuojelujärjestelmä on nuorisirikollisuuden käsittelyssä huomattavasti merkittävämpi ja yleisempi kuin rikosoikeusjärjestelmä. (Lindberg 2010, 28 - 29.)

5 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA NUORISORIKOLLISUUDESTA

Nuorten rikollisuus, rikosten määrä ja erityisesti rikosten määrän mahdolliset muutokset ovat nykyään jatkuvasti huomion kohteena. Nuorisoricollisuutta on myös tutkittu

viime aikoina suhteellisen paljon ja sitä tutkitaan yhä enemmän ja enemmän ympäri maailman. Vaikka nuorisrikollisuus onkin suuri osa kriminologiaa, ei edelleenkään löydy sellaista kotimaista teosta, jossa erilaiset näkökulmat ja koko väestöä koskevat otokset olisivat edustettuina. (Elonheimo, 2010, 4.)

Nuorisrikollisuutta on tutkinut mm. Janne Kivivuori, toimittamassaan teoksessa Nuorisrikollisuuden kehitys. Kivivuori korostaa median antamaa huomiota nuorisrikollisuudelle, joka osaltaan saattaa hämärtää mm. rikostilastojen todellista luonnetta. Teoksessa Kivivuori esittelee myös Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen kriminologisen yksikön Nuorisrikollisuuskyselyitä. Nämä kyselyt on aloitettu vuonna 1995 ja niitä on toistettu vuosina 1996, 1998, 2001 ja 2004. Kyselyt osoittavat ainakin varastamisen ja vahingontekorikosten vähentyneen voimakkaasti vuoteen 2004 mennessä. Väkivalta- ja pahoinpitelyrikosten kohdalla samanlaista selkeää linjaa ei kuitenkaan voitu vetää, mutta marihuanan ja hasiksen käytön taas voitaisiin sanoa olevan lievässä nousussa. (Kivivuori, 2006, 18 - 19.)

Henrik Elonheimo pohtii teoksessaan Nuorisrikollisuuden esiintyvyys, taustatekijät ja sovittelu, mitä nuorisrikollisuuden esiintyvyydestä tutkimusten valossa tiedetään. Aiempien tutkimusten mukaan rikollisuus on yleisintä nuoruudessa, ja iän yhteys rikollisuuteen on yksi kriminologiassa parhaiten tunnettuja ilmiöitä (Sampson & Laub 2009). Suomalaisten poliisitilastojen mukaan rikosaktiivisin elämänvaihe nuorella on 15 - 20-vuotiaana (Elonheimo, 2010, 14).

6 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksen avulla pyritään saamaan vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Miten Kymenlaakson nuorisrikollisuus on muuttunut vuodesta 1993 alkaen?
2. Mitkä rikosnimikkeet ovat yleisimpiä nuorten keskuudessa?
3. Miten nuorten rikosentekotavat ovat muuttuneet?

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

7.1 Kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmä on kymenlaaksolaiset nuoret rikoksentekijät vuosina 1993 - 2010. Nuorilla rikoksentekijöillä tässä yhteydessä tarkoitetaan 15 - 20-vuotiaita henkilöitä.

Kohderyhmänä ovat laajasti kaikki kymenlaaksolaiset nuoret. Erityistä otantaa heistä ei ole valittu.

7.2 Menetelmät ja aineiston keruu

Kymenlaaksolaisia nuoria rikoksentekijöitä tutkitaan Tilastokeskuksen tilastojen kautta. Aineistoa kerättiin myös haastatteluilla. Haastateltaviksi valittiin kaksi (2) Kotkan kaupungin sosiaalitoimessa työskentelevää sosiaalialan ammattilaista, jotka nimenomaisesti työskentelevät nuorten rikostentekijöiden parissa sekä Kymenlaakson Poliisista neljä (4) kenttätyössä olevaa poliisia. Kymenlaakson Poliisien haastattelut jaettiin niin, että Kouvolan piiristä haastateltiin kahta poliisia ja Kotka-Hamina alueelta kahta poliisia.

Tutkimuslupa-anomukset (liite 1) lähetettiin Kotkan kaupungille sekä Kymenlaakson poliisiin. Luvan jälkeen osoitettiin henkilöt, joita haastatella. Työntekijät haastateltiin toukokuussa 2011.

Haastatteluilla kerättiin laadullista aineistoa nuorista rikoksentekijöistä. Haastattelut toteutettiin teemahaastattelun (liite 2) avulla. Teemoiksi valittiin aiheita, jotka liittyvät rikosten tekemiseen ja toteuttamiseen. Teemoina olivat motiivit, elämäntilanne ja olosuhteet, päihteet, toteutustavat, uusijat, yksin vai porukassa, maahanmuuttajuus, eri yhteiskuntaluokat, lastensuojelunasiakkuus, suunnitelmallisuus ja vakavuus sekä nuorten oma suhtautuminen rikoksiin. Teorian kautta saatiin suuntaa siitä, minkälaiset teemat liitetään nuorisoriikollisuuteen. Teoriasta ilmenee, että monet seikat vaikuttavat rikosalttiuteen ja rikosten tekemiseen; niin fyysiset, psyykkiset kuin sosiaalisetkin seikat. Tämän kautta on pyritty teemoiksi valitsemaan asioita näiden tekijöiden ympäriltä. Haastateltavat haastateltiin pareittain; sosiaalitoimen edustajat yhdessä, Kotkan poliisit yhdessä sekä Kouvolan poliisit yhdessä.

Teemahaastattelu koettiin parhaimmaksi vaihtoehdoksi, sillä sitä kautta haastattelut olisivat enemmän keskustelevia ja ammattilaiset pystyisivät pohtimaan asioita vapaammin teeman sisällä. Teemahaastattelusta saatava materiaali koettiin laadullisemmaksi kuin strukturoidut kysymykset, jotka voisivat osoittautua vääriksi tai hankaliksi vastata.

Tilastokeskuksen sivuilta saatiin valmiita tilastoja nuorten rikostentekijöiden rikoksista vuosittain ja rikosnimikkeittäin. Tilastot osoittivat, kuinka paljon tiettyjä rikoksia on tehty eri vuosina. Tilastot olivat pelkästään määrällisiä.

7.3 Aineiston analysointi

Haastateltavat on haastateltu nimettöminä. Tutkimustulokset kertovat ainoastaan tahon (sosiaalitoimi tai poliisi), josta näkökulmat ovat nousseet.

Haastattelumateriaali käsiteltiin ja luokiteltiin haastatteluissa käytettyjen teemojen perusteella. Haastattelut litteroitiin, ja litteroinneista poimittiin teemaa koskevat oleellimmat asiat. Tutkimustuloksissa on eritelty eri tahojen vastauksia, jotta saadaan näkemystä, millä tavalla näkökulmat sosiaalialan ammattilaisten ja poliisien välillä eroavat.

Tilastokeskuksen sivuilta tulostettiin kaaviot tilastoista, joita havainnoitiin. Kaaviot ovat esitettyinä tutkimustuloksissa. Tilastokeskuksen tilastoja vertailtiin haastatteluista saatuun aineistoon.

7.4 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että tutkimuksessa on käytetty sekä määrällistä että laadullista materiaalia. Laadullinen materiaali nousee kenttätyössä olevien henkilöiden kokemuksista ja Tilastokeskuksen sivuille on kerätty aineistoa määrällisenä kautta aikojen.

Tutkimuksen reliabiliteettia voi vähentää se, että haastateltavia oli yhteensä vain kuusi. Kokemuksia olisi voinut nousta lisää ja erilaisia, mikäli haastateltavien määrä olisi ollut suurempi.

8 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä osiossa esitellään haastatteluista saatua materiaalia. Tulokset on tässä käsitelty aiemmin mainittujen teemojen mukaisesti.

8.1 Yleisimmät nuorten tekemät rikokset

Kouvolan ja Kotkan kenttätyössä olevien poliisien sekä Kotkan sosiaalitoimen henkilökunnan näkemys siitä, minkälaisia rikoksia nuoret tekevät, oli varsin yhteneväinen. Yleisimpiä nuorten tekemiä rikoksia ovat pahoinpitelyrikokset, varkausrikoksista näpistykset ja myymälävarkaudet, huumausainekäyttörikokset sekä liikenne rikkomukset, kuten rattijuopumukset. Aikanaan nuoret tekivät paljon autovarkauksia, mutta nykypäivänä ne ovat vähentyneet muutamaa tapaukseen vuodessa, sillä autojen tekniikka on kehittynyt. Nykypäivänä myös erilainen nettirikollisuus on lisääntynyt, ja se pitää sisällään mm. petoksia ja kunnianloukkauksia. Kouvolan poliisi totesi, että nuorten tekemien rikosten kehitys kulkee tiettyä kaavaa ikäryhmittäin. Nuorten keskuudessa rikoksien tekeminen alkaa näpistelyllä ja nuorille tavanomaisella ilkeillä, myöhemmin kuitenkin mukaan saattavat tulla päihteet ja niiden myötä huumausaine- ja omaisuusrikokset. Päihteiden käyttöä nuoren tulee jollakin tavalla rahoittaa, ja Kouvolan poliisi olikin sitä mieltä, että rahoitus tapahtuu nimenomaan rikollisella toiminnalla.

Myös nuorten piilorikollisuus on todella yleistä. Kouvolan poliisi oli sitä mieltä, että äärimmäisen pieni osa nuorten tekemistä pahoinpitely- ja väkivaltarikoksista tulee poliisin tietoisuuteen. Kouvolan poliisin mukaan nuorten keskinäisestä väkivallasta puhuttaessa aikuisten rooli on ratkaiseva. Tällä hetkellä aikuisilla tuntuu olevan epäselvyyttä siitä, mitkä asiat poliisin selvitettäväksi kuuluvat ja mitkä eivät.

Erot tyttöjen ja poikien tekemien rikosten välillä eivät ole kovinkaan suuria. Kouvolan ja Kotkan poliisit olivat yhtä mieltä siitä, että suurimmat erot näkyvät kiusaamistilanteissa. Kiusaaminen ei kuitenkaan vielä pelkästään täytä rikoksen termistöä. Poikien kiusaamiseen usein kuuluu fyysinen väkivalta, tyttöjen taas henkinen. Kiusaamistilanteissa rikoksen termistö usein täyttyykin pahoinpitelyiden ja kunnianloukkausten kautta. Kotkan sosiaalitoimen näkemys tytöistä ja pojista oli, että tyttöjen tekemien rikosten määrä on lisääntynyt peilattuna 1990-lukuun. 1990-luvulla tytöt olivat lähinnä mukana joissain poikaporukoissa, jotka tehtailivat rikoksia. Tänä päivänä tyttöjen kasvanut skootteri-innostus näkyy myös liikenne rikkomuksissa.

8.2 Motiivit

Nuoret harvemmin tekevät rikoksia suunnitelmallisesti. Motiiviksi haastatteluista nousee lähinnä jonkinlainen päänäpistö ja jännityksen hakeminen. Rikoksia tehdään omaa ajattelemattomuuttaan eikä niinkään odoteta sen aiheuttavan harmia kenellekään. Kouvolan poliisi totesi, että yleensä tilanne syystä tai toisesta kehittyy sellaiseksi, että rikoksen termistö toteutuu. Kouvolan sekä Kotkan poliisit kuitenkin myönsivät, että poikkeustapauksiakin löytyy. Esimerkiksi pahoinpitelyrikos harvemmin tapahtuu hetken mielijohteesta, vaan yleensä taustalla on jo pitkään nuorten välillä esiintynyttä kahnausta.

Tänä päivänä nuorten rikokset ovat ennemminkin ajattelemattomuutta kuin välinpitämättömyyttä. 1990-luvun alkupuolella tilanne oli kokemusten mukaan toisin päin, silloin ilmeni enemmän yleistä välinpitämättömyyttä. Motiiveiksi mainitaan myös rahan puute sekä sosiaalinen paine. Sosiaalinen paine nykypäivänä jakaa haastateltavien mielipiteitä. Kotkan sosiaalitoimen edustajat näkivät tilanteen niin, että 1990-luvulla paine oli huomattavan paljon suurempi kuin nykyään, sillä erilaiset jengit olivat isoja ja kiinteitä, eikä nuori voinut niihin kuulua osallistumatta kaikkeen, myös rikolliseen toimintaan.

8.3 Elämäntilanne, olosuhteet, eri yhteiskuntaluokat

Haastattelumateriaali tuo myös erilaisia näkemyksiä nuorten elämäntilanteista ja siitä minkälaisista olosuhteista nuoret ovat lähtöisin. Kotkan ja Kouvolan poliisit arvelivat, että nuorten rikollisuuden taustalla on usein jonkinlainen ongelma perheessä. Nuoret saattavat olla lähtöisin uusio- tai yksihuoltajaperheistä tai heidät on saatettu jo sijoittaa kodin ulkopuolelle. Kotkan sosiaalitoimen edustajat myönsivät myös, että taustalla voi olla jonkinlainen ongelma perheessä.

Perheolosuhteiden ei kuitenkaan nähdä olevan selittävä tekijä. Ei voi myöskään yleistää, että nuoret olisivat lastensuojelunasiakkaita tehdessään rikoksia. Monesti he vasta rikoksen jälkeen tulevat lastensuojelunasiakkaita. Kotkan sosiaalitoimen kokemuksen mukaan yhteiskuntaluokista puhuttaessa, voidaan todeta, että 1990-luvulla nuoret olivat useammin lähtöisin ns. köyhistä perheistä. Nykypäivänä nuoret rikoksentekijät ovat eri ”yhteiskuntaluokista”, mutta eriarvoisuus ei ole kovinkaan mainittavaa. Kouvolan poliisin mukaan eritoten näpistysrikoksien tekijöistäkin löytyy ääritapauksia,

joissa rikoksenteijä tulee hyvästä perheestä, jossa vanhemmat elävät ns. uraputkessa, jolloin lapsi jää tyhjän päälle. Tällöin lapsi tietoisesti hakee huomiota rikollisella toiminnalla. Näpistys saattaa joissakin tapauksissa olla siis eräänlainen hätähuuto. Nämä keskinäiset perhesuhteet ja lapsen jääminen tyhjän päälle harvemmin kuitenkaan tulevat selville silloin, kun poliisi käy rikoksenteijän kotona vaan asia tavallisesti selviää vasta jälkikäteen sosiaaliviranomaisten tai lastensuojelun kautta.

Kouvolan poliisin vahva mielipide oli se, että mitä pidempään vanhemmat jaksavat olla kiinnostuneita lastensa tekemisistä ja olemisesta tai harrastaa ja tehdä asioita yhdessä lastensa kanssa, sitä myöhemmälle iällä nämä erilaiset päihdekokeilut ja muut lieveilmiöt siirtyvät. Kouvolan poliisit myös yleistivät, että mitä vääristyneempi aikuisen kuva vanhemmuuden roolista on, sitä enemmän lapset oireilevat. Vääristyneellä vanhemmuuden roolilla tässä tapauksessa tarkoitetaan sitä, että kotona lapsella on suunnattomasti vapauksia - vanhemmuuden rooli huoltajuuden sijasta on enemmänkin kaverillinen. Kouvolan poliisin näkemyksen mukaan tiukat rajat lisäävät lapsen kapi-
noinnista huolimatta tämän turvallisuuden tunnetta. Kun rajoja ei ole, turvallisuuden tunne katoaa. Vanhempien hällävälä- ja "nää on näitä nuorten juttuja" -asenteilla Kouvolan poliisi katsoo myös olevan suora vaikutus rikosten uusimisriskiin.

8.4 Päähteet

Päähteet liittyvät haastateltavien mielestä selkeästi etenkin pahoinpitelyrikoksiin. Pahoinpitelyt alkavat usein suunsoitosta ja mitä eriskummallisimmista syistä, ilman kunnon motiivia. Kotkan poliisit totesivat kuitenkin, että nuori on kiinni jäädessään harvoin minkään päihteen vaikutuksen alaisena. Näihin rikoksiin kuuluvat esimerkiksi näpistelyt. Päähteet nautitaan useimmiten illalla tai yöllä, jolloin pahoinpitelyjen lisäksi syyllistytään mm. vahingontekoihin, esimerkiksi paikkojen hajottamiseen.

Haastattelumateriaalista nousi myös ajatus siitä, että 1990-luvulla päihteet ja rikollisuus olivat enemmänkin ns. elämäntapa. Ne nuoret, jotka käyttivät paljon päihteitä, tekivät myös rikoksia. Myös varkausrikokset tehtiin usein päihtyneenä. Useimmiten tämänkaltaiset henkilöt kasaantuivat yhteen. Kouvolan poliisiin tietoon tulleet väkivallanteot ja pahoinpitelyt painottuvat yleisesti viikonloppuihin, jolloin nuoret liikkuvat isoissa porukoissa. Näissä viikonloppuihin ajoittuvissa väkivaltarikoksissa ovat poliisin mukaan myös eri päihteet vahvasti mukana, mikä lisää väkivalta- ja pahoinpi-

telyrikosten prosentuaalista kasvua. Vaikka päihteet lisäävätkin edellä mainittujen rikosten määrää, on kuitenkin harvinaista, että 18-vuotias riistäisi toiselta hengen.

8.5 Toteutustavat

Kouvolan ja Kotkan poliisin yleinen kokemus väkivalta- ja pahoinpitelyrikoksista oli se, että nuorten keskuudessa tämän tyyppin rikokset ovat vähentyneet, mutta tekotavat sen sijaan ovat raa'istuneet entisestään. Välinpitämättömyys korostuu eikä toisia kunnioiteta. Kouvolan poliisi puhuikin ns. "reilun tappelun käsitteestä", jonka katsotaan nykyään lähes kadonneen kokonaan. Reilulla tappelulla tässä tapauksessa tarkoitetaan tasavertaista tappelua, yksi vastaan yksi. Nykyisin yleisemmäksi on noussut se, että yhä useammin yhden nuoren kimppuun käydään isommalla joukolla.

Sosiaalitoimen kokemuksen mukaan 1990-luvulla pahoinpitelyrikoksia ei juuri tehty tai lainsäädäntö on pahoinpitelyrikosten osalta muuttunut niin, että puuttumiskynnys on nykyisin matalampi. Aikaisemmin erilaiset nyrkkitappelut on voitu nähdä poikien tapoihin kuuluvaksi, mutta nykyään poliisin tietoon tulevat pahoinpitelyt otetaan väistämättä tutkintaan, ja ne menevät usein käräjille asti. Raakoja pahoinpitelyrikoksia on kuitenkin loppujen lopuksi hyvin vähän. Tästä kertoo se, että alle 18-vuotiaita on tuomittu ehdottomaan vankeuteen hyvin vähän. Ehdollisia vankeusrangaistuksia tulee Kotkan sosiaalitoimen käsityksen mukaan muutama vuodessa. Aikaisemmin ehdollinen vankeusrangaistus oli yleisin rangaistusmuoto.

8.6 Uusijat

Sekä Kotkan sosiaalitoimi että Kotkan poliisit toivat esille, että nuoria rikoksen uusijoita on varsin vähän. Myös 1990-luvulla uusijoita oli heidän kokemuksensa mukaan vähän. Tänä päivänä nuoret, jotka uusivat rikoksia, ovat yksittäisiä tapauksia, joiden toiminnassa korostuu välinpitämättömyys. Kouvolan poliisi myös korosti, että vanhempien välinpitämättömyys lisää uusimisriskiä. Uusijoiden lukumäärää on myös hankala todentaa, sillä monet rikokset eivät välttämättä tule poliisin tietoon. Monesti myös isot sanktiot nostavat uusintakynnystä.

8.7 Yksin vai porukassa?

Kouvolan poliisin mukaan nuorten tekemille rikoksille on ominaista se, että rikoksia harvemmin tehdään yksin. Oli sitten kyse näpistyksestä, ilkeväkalisestä tai pahoinpitelyrikkoksista tehdään ne pääsääntöisesti isommalla porukalla, vähintään kahden hengen porukassa. Tämä korostuu erityisesti pahoinpitely- ja väkivaltarikoksissa: nykyään yhä useammin yhden henkilön kimppuun käydään isommalla joukolla.

Kaikkia rikoksia ei kuitenkaan aina tehdä suurella joukolla, vaan poikkeuksiakin on. Kotkan poliisi nimesi nuorten tekemistä rikoksista yhden: koulu-uhkaukset, jotka ovat lähes aina yksittäisen henkilön tekemiä. Kotkan poliisi kuvaili koulu-uhkauksien olevan useimmiten ns. hätähuutoja tai ylilyöntejä, mutta korostaa viime vuosien kouluammuskelujen todistavan sen, mihin nämä uhkaukset voivat johtaa, jos ei niihin puututa ajoissa.

Kotkan sosiaalitoimen näkökulma oli, että 1990-luvulla oli nykyistä huomattavasti enemmän nuorisojoukkoja, jotka tekivät rikoksia yhdessä. Heidän kokemuksensa mukaan Kotkasta löytyi useita joukkoja, jotka välillä yhdistivät voimansa ja tekivät laittomuuksia porukalla. Sosiaalitoimen henkilökunta on usein mukana oikeudessa, ja sen kokemuksen myötä toivat esille sen, että nykyään harvemmin samassa jutussa on syytettynä useampi kuin yksi nuori.

8.8 Maahanmuuttajuus, ulkomaalaistaustat

Maahanmuuttaja- tai ulkomaalaistaustan omaavat nuoret eivät Kotkan sosiaalitoimen ja poliisin eivätkä Kouvolan poliisin näkökulmasta työllistä juuri laisinkaan. Erialaisten kulttuurien kohtaaminen saattaa toisinaan kärjistyä pahoinpitelyihin, mutta niitä on hyvin vähän etenkin nuorten keskuudessa. Yleisempää tällaisten kulttuuristen ristiriitojen selvittely on täysi-ikäisten maahanmuuttajien ja suomalaisten välillä. Kouvolan poliisin mielipide oli se, että välejä selvitetäänkin useimmiten alkoholin vaikutuksen alaisena yön pikkutunteina. Huumauserikollisuutta tavataan täysi-ikäisten ulkomaalaistaustaisten keskuudessa.

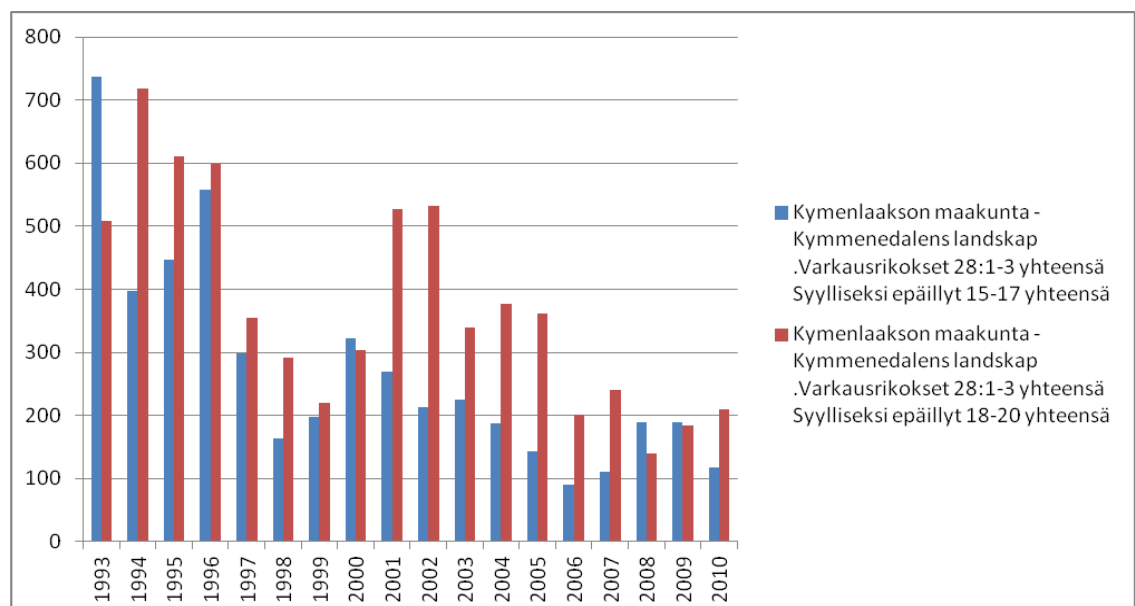
8.9 Nuorten suhtautuminen rikoksiin

Suurin osa haastateltavien kokemuksen mukaan suhtautuu tekemiinsä rikoksiin ja niiden jälkipuintiin vakavasti. Äärimmäisen vakavasti suhtaudutaan rikoksiin, jotka menevät oikeuteen asti. Toisaalta poliisi toi myös esille nuoret, jotka eivät kunnioita minkäänlaisia auktoriteetteja, eivät myöskään virkavaltaa. Heidän suhtautumistaan on hyvin vaikea havainnoida. Kouvolan poliisi korosti, että välinpitämättömyyttä ja poliisin auktoriteetin halventamista esiintyy eritoten silloin, kun isompi joukko nuoria on tuotu poliisiasemalle jälkiselvittelyyn. Kun nuori taas on poliisiasemalla yksin, on asennoituminen tilanteeseen aivan erilaista.

Kotkan poliisi muisteli, että aiemmin suhtautuminen poliiseihin oli vakavampaa. Silloin ei tullut kyseeseen käsimerkkien näytteleminen poliisiauton ajaessa ohi. Mutta myös silloin löytyi nuoria, jotka vähät välittivät auktoriteeteista.

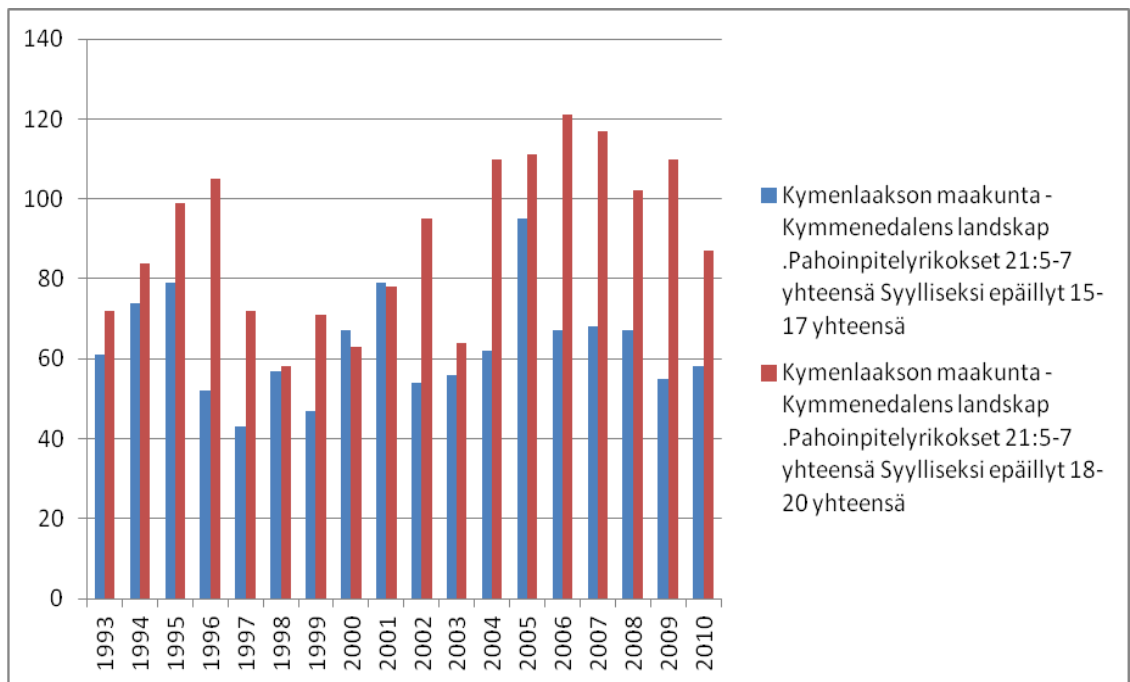
9 RIKOLLISUUS TILASTOJEN VALOSSA

Tilastokeskuksen aineisto on valittu haastattelumateriaalien ja teoriakirjallisuuden perusteella. Tilastot valittiin ikäryhmistä 15 - 17-vuotiaat sekä 18 - 20-vuotiaat. Ohessa on esitetty varkausrikosten, pahoinpitelyrikosten, henkirikosten, rattijuopumusten, vahingontekojen, huumausainerikosten, liikenneturvallisuuden vaarantamisen kaaviot sekä seksuaalirikosten kaaviot. Aikaisempien tutkimusten ja teorian mukaan yllä olevat teemat ovat yleisimpiä nuoriin liitettäviä rikosnimikkeitä.

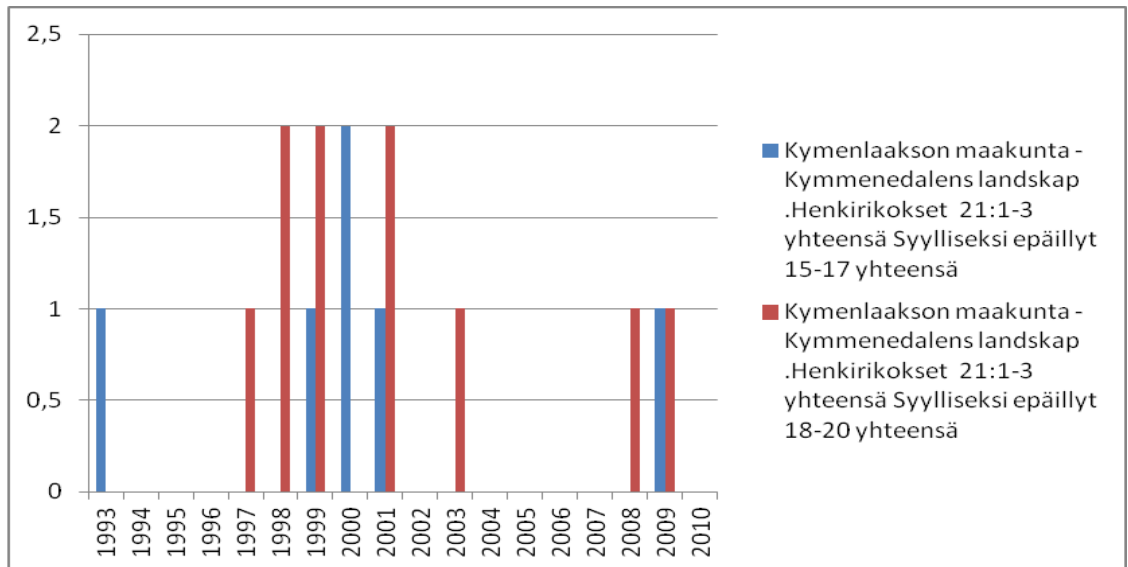
Kuva 1. Varkausrikokset

Varkausrikokset ovat selvästi nuorten keskuudessa yleisiä. Sekä alaikäiset että täysi-ikäiset tekevät niitä paljon. Varkausrikokset ovat ajan myötä vähentyneet. Varkausrikoksia on ollut vähiten vuosituhanen vaihteessa sekä vuoden 2005 jälkeen. Näihin vuosiin ajoittuu sekä noususuhdannetta että laskusuhdannetta. 18 - 20-vuotiaat ovat tehneet varkausrikoksia lähes poikkeuksetta enemmän kuin 15 - 17-vuotiaat. Ainoastaan vuosina 1993, 2000, 2008 ja 2009 15 - 17-vuotiaat ovat tehneet rikoksia enemmän. (Kuva 1.)

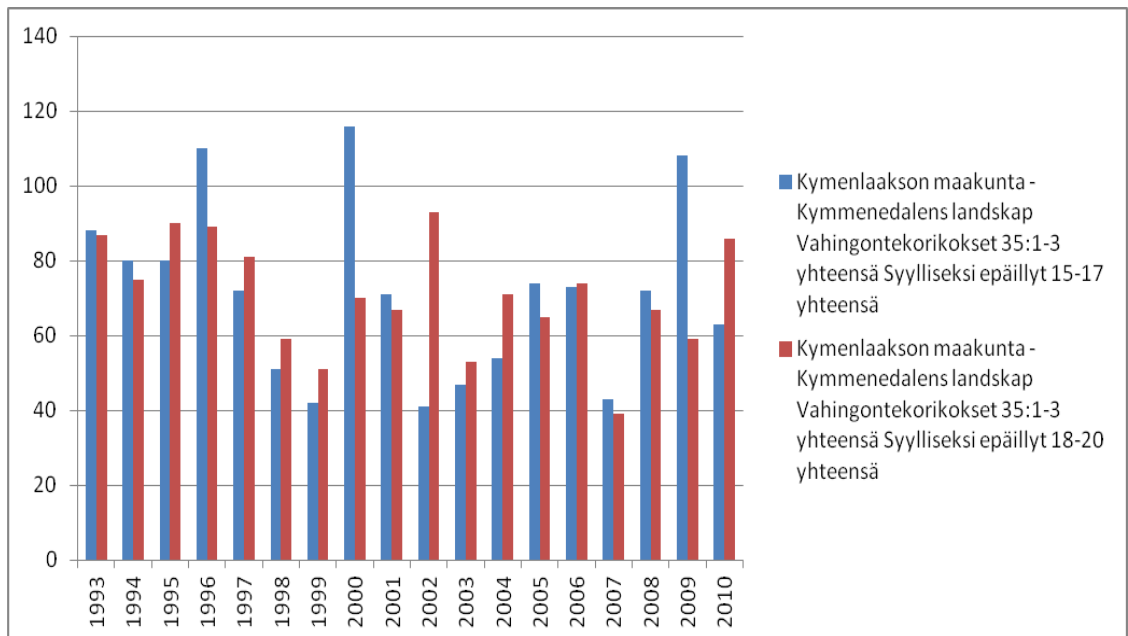

Kuva 2. Pahoinpitelyrikokset

Pahoinpitelyrikosten määrä vaihtelee vuosittain. On myös havaittavissa, että 18 - 20-vuotiaat ovat viime vuosien aikana tehneet huomattavasti enemmän pahoinpitelyrikoksia kuin 15 - 17-vuotiaat. Pahoinpitelyrikollisuus on muutoinkin yleistynyt 18 - 20-vuotiaiden keskuudessa. Ero 1990-luvun alkupuolen ja viime vuosien välillä ei kuitenkaan ole järin suuri 15 - 17-vuotiaiden keskuudessa. Juuri ennen vuosituhanen vaihdetta molemmilla ikäryhmillä on tapahtunut pieni notkahdus, jolloin pahoinpitelyrikoksia on tehty hieman vähemmän. Henkirikostilastoa tutkittaessa voidaan todeta, että raakoja väkivallantekoja ei todella tehdä paljon. Henkirikostilastojen kohdalla ei ilmene systemaattista vaihtelua, koska tapausten määrä on niin vähäinen. (Kuva 2 & 3.)

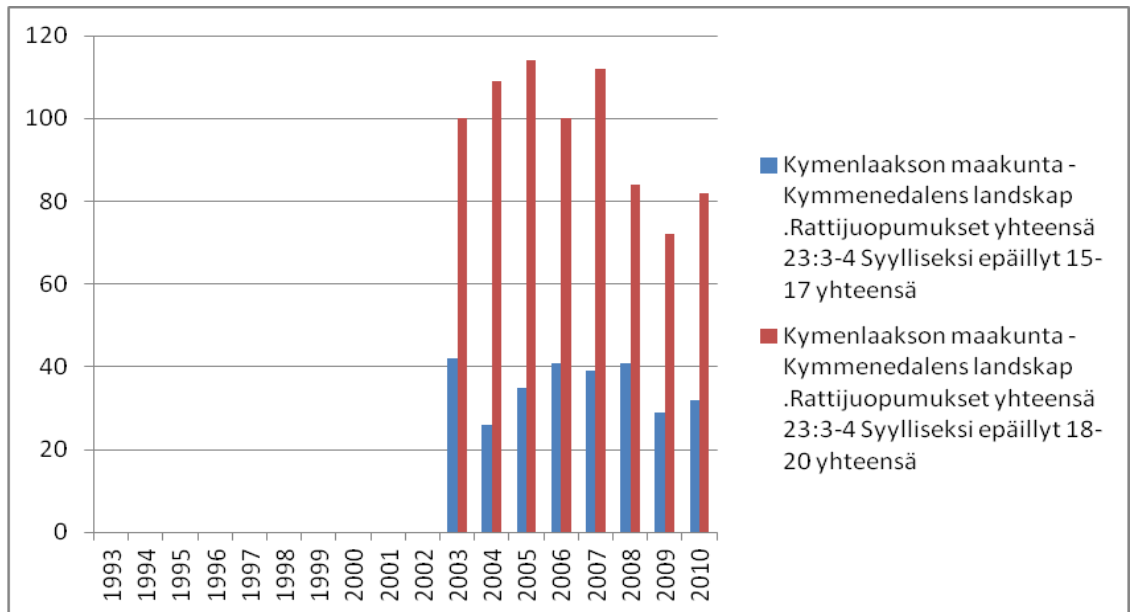
Kuva 3. Henkirikokset

Kuva 4. Vahingontekorikokset

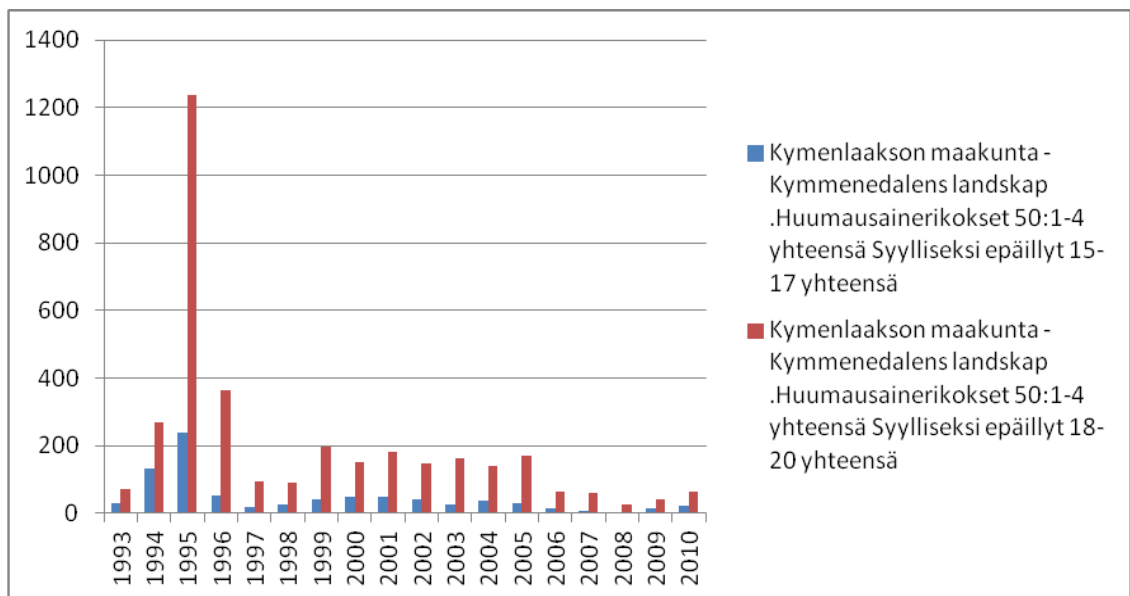
Vahingontekorikosten määrä on pysynyt kohtalaisen tasaisena läpi vuosien.

Vuosituhanen vaihteen molemmin puolin rikokset ovat hieman vähentyneet. Myös eri ikäryhmien väliset lukumäärät ovat pysyneet hyvin tasaisina. 15 - 17 -vuotiaiden kohdalla vuosina 1996, 2000 ja 2009 on selkeä poikkeama muista vuosista; rikoksia on tehty huomattavasti enemmän. 18 - 20-vuotiaiden kohdalla huippulukemat sijoittuvat vuoteen 2002. Se jää kuitenkin alle toisen ikäryhmän huipputulosten. (Kuva 4.)

Kuva 5. Rattijuopumukset

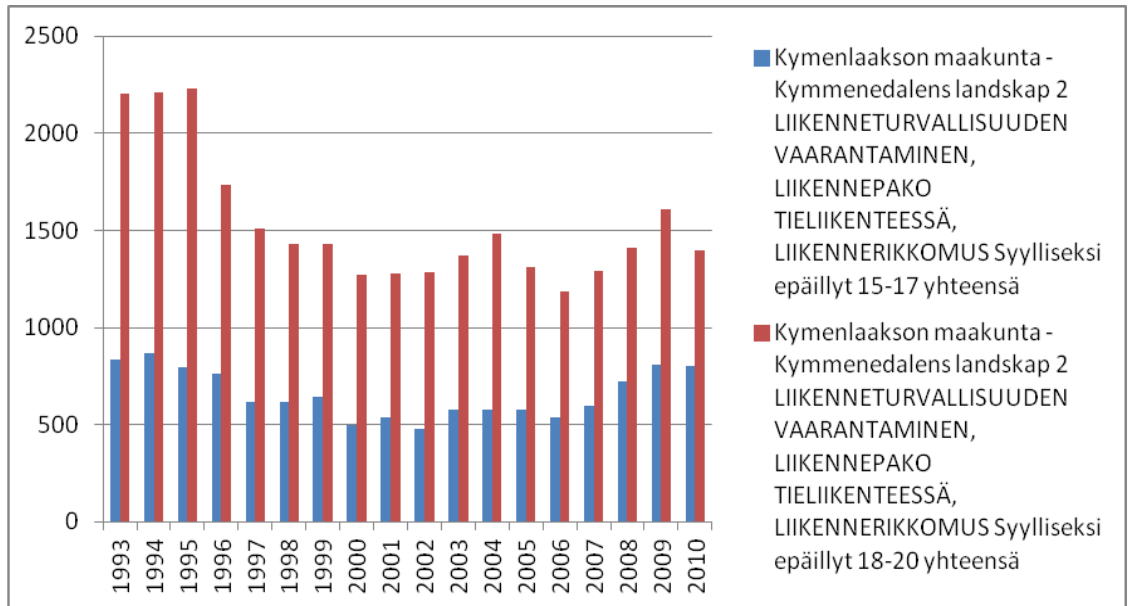
Rattijuopumusten jakauma sijoittuu vain vuosiin 2003 - 2010. Aikaisempina vuosina ei ole yhtään poliisin tietoon tullutta rattijuopumusta kyseisissä ikäryhmissä. 15 - 17-vuotiaiden rattijuopumus rikokset pysyttelevät noin puolessa 18 - 20-vuotiaiden rikosten määrästä. (Kuva 5.)

Kuva 6. Huumausainerikokset

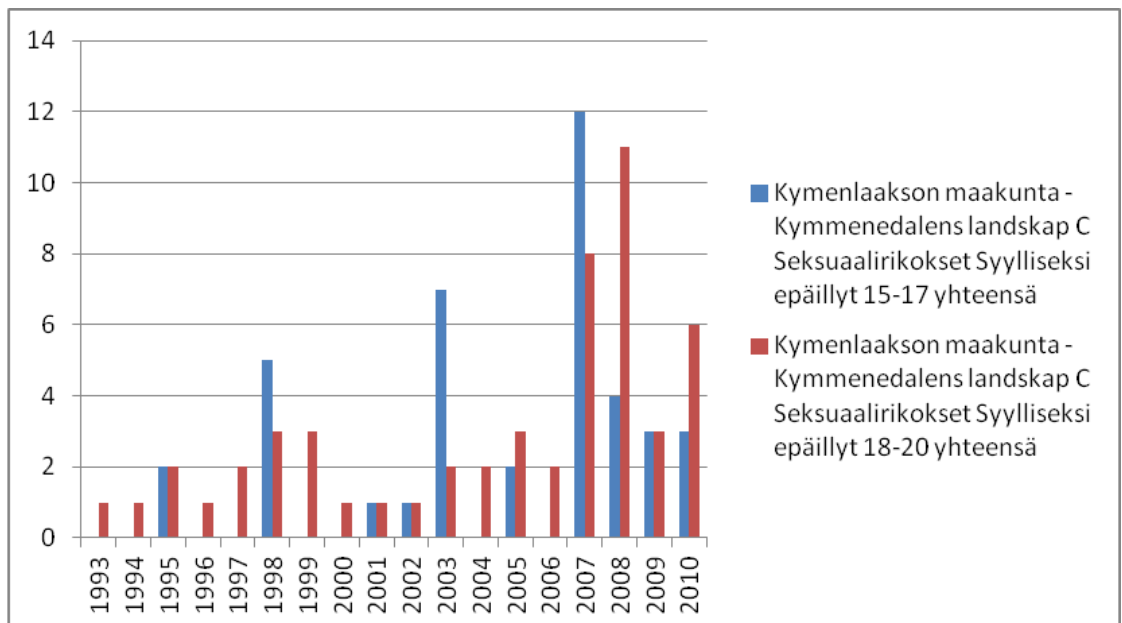
Huumausainerikosten määrä on pysynyt kohtalaisen matalana, paitsi vuonna 1995, jolloin määrä on moninkertainen muihin vuosiin nähden. 18 - 20-vuotiaat ovat tehneet huumausainerikoksia lähes joka vuosi kuitenkin huomattavasti enemmän kuin 15 - 17-

vuotiaat. Huumausainerikosten määrä on ollut laskusuhdanteessa, sillä viimeisinä (2006 - 2010) vuosina lukemat ovat hyvin alhaiset. (Kuva 6.)

Kuva 7. Liikenneturvallisuuden vaarantaminen

Liikenneturvallisuuden vaarantamisrikokset ovat pysyneet molemmilla ikäryhmillä suhteellisen tasaisena. 18 - 20-vuotiaat ovat tehneet kyseisiä rikoksia joka vuosia karkeasti noin puolet enemmän kuin nuorempi ikäryhmä. Rikosten määrät ovat kuitenkin aika suuria, lähes joka vuosi päästään yli 500 rikkomuksen. (Kuva 7.)

Kuva 8. Seksuaalirikokset

Seksuaalirikosten määrä on pysynyt matalana tarkasteltaessa niin 15 - 17 kuin 18 - 20-vuotiaidenkin tekemiä rikoksia. Kuitenkaan 15 - 17-vuotiaiden kohdalla ei vuosien 1993 - 1994, 1996 - 1997, 1999 - 2000 välillä, eikä vuosina 2004 ja 2006 poliisin tietoisuuteen tulleista rikoksista ole merkintöjä. Vuonna 2007 poliisin tietoisuuteen on tullut ennätysmäärä seksuaalirikoksista epäiltyjä, 15 - 17-vuotiaiden kohdalla tapauksia on ollut 12 ja 18 - 20-vuotiaiden kohdalla 8. Lisäksi vuonna 2008 18 - 20-vuotiaita syylliseksi epäiltyjä on ollut 11, joka on moninkertainen määrä verrattuna muihin vuosiin. (Kuva 8.)

10 YHTEENVETO

Miten Kymenlaakson nuorisoriikollisuus on sitten muuttunut vuodesta 1993 alkaen? Haastattelumateriaalin pohjalta on hieman vaikea nostaa esille kovin radikaaleja muutoksia nuorisoriikollisuuden suhteen. Selkeimpänä muuttujana voidaan kuitenkin mainita Internet-maailmassa tapahtuva rikollisuus, kuten erilaiset kunnianloukkausrikokset. Nuorten Internetin käyttö ja siellä tapahtuva kiusaaminen on päivä päivältä yleisempää. Ongelmaksi kuitenkin nousee se, ettei Internetissä tapahtuvaa kiusaamista ole mahdollisuutta valvoa, eikä kiusaaminen itsessään vielä täytä rikoksen termistöä. Internetissä tapahtuva rikollisuus ei kuitenkaan näyttäydy tilastojen valossa. Tilastot osoittavat, että vuosien varrella selkeästi laskussa ovat olleet varkausrikokset sekä huumausaineriikollisuus. Pitkäaikaisina trendeinä voidaan sanoa olevan vahingontekoriikokset, pahoinpitelyrikokset sekä liikenneeriikkomukset. Tilastoissa näiden rikosnimikkeiden kohdalla ei ole tapahtunut juurikaan muutoksia vuoden 1993 jälkeen, vaan lukemat ovat korkealla kaikkina vuosina.

Suunnitelmallisuutta nuorten tekemissä rikoksissa ei kuitenkaan voida sanoa olevan, oli kyse sitten pahoinpitelyrikoksesta tai varkausrikoksesta. Haastatteluiden perusteella ei voida vetää suoraa rajaa siihen, millaiset elämäntilanteet tai -taustat yhdistävät nuoria rikosentekijöitä. Tällaisten nuorten kohdalla on kuitenkin yleistä se, että perheen sisällä on jonkinlaisia sisäisiä ongelmia. Yksi tekijä nuorten rikosentekijöiden asennoitumisessa kuitenkin heitä yhdistää; heidän suhtautumisensa rikokseen on muuttunut välinpitämättömämmäksi.

Mitä tulee yleisimpiin rikosnimikkeisiin nuorten keskuudessa, yhteenvetona voisi sanoa sen, että ns. trendejä, ovat: pahoinpitelyrikokset, varkausrikoksista näpistyksen ja myymälävarkaudet, huumausainekäyttöririkokset sekä liikenneeriikkomukset, kuten ratti-

juopumukset. Tilastojen valossa näistä useimmiten syyllistytään erilaisiin liikenne-rikoksiin. Harvinaisimpia rikoksia nuorten keskuudessa ovat henkirikokset. Vaikka tilastojen mukaan varkausrikokset ovat vähentyneet 1990-luvusta paljonkin, on selvää, että erilaiset näpistykset ovat kuitenkin edelleen hyvin yleisiä nuorten keskuudessa.

Puhuttaessa nuorten rikostentekotapojen muutoksista haastatteluista selvisi myös se, että koska päihteet ovat entistä helpommin saatavilla, on niiden käyttö yleistynyt ja alaikäisten päihteidenkäyttäjien keski-ikä myös alentunut. Päihteiden käytön lisääntyä myös tavanomaisempaa on, että nuorten tekemät rikokset, esimerkiksi pahoinpitely- ja vahingontekorikokset, yhä useammin tehdään isommalla joukolla. Pahoinpitely- ja väkivaltarikoksissa päihteet ovat siis yhä useammin taustavaikuttajina. Vaikkei nuorten pahoinpitely- ja väkivaltarikosten voidakaan sanoa yleistyneen, on selvää, että tekotavat kuitenkin ovat raaistuneet entisestään.

Siihen, mihin suuntaan nuorisrikollisuus tulevaisuudessa kehittyy, on vaikea ottaa kantaa, sillä tutkimustuloksista näitä huomioita ei varsinaisesti noussut esiin. On kuitenkin selvää, että erilainen Internetissä tapahtuva rikollisuus on yleistynyt viime vuosina ja yleistyy varmasti myös tulevaisuudessa. Tilastojen mukaan nousussa ovat viime vuosina olleet myös rattijuopumukset ja seksuaalirikokset. Nähtäväksi jää jatkavatko nämä rikosnimikkeet kasvuaan.

11 JATKOTUTKIMUSHAASTEET

Materiaalista, jota tutkimukseen käytettiin, ilmeni, että tulevaisuudessa Internetin käyttö, ja siellä tapahtuva rikollisuus on lisääntymässä. Tämä antaakin mahdollisesti uusia haasteita myös uusille tutkimuksille. Internetissä tapahtuvaa rikollisuutta on hankala tutkia, mutta mahdollisesti senkaltaisessa tutkimuksessa voisi käyttää myös nuorten omia näkemyksiä ja kokemuksia antamassa tukea viranomaisten näkemyksille.

Piilorikollisuus nousi tutkimuksessa esiin monta kertaa, ja se onkin haastava aihe tuleville tutkimuksille. Piilorikollisuutta toki pyritään tutkimaan, mutta selkeästi se ei ole tuottanut vielä tarpeeksi tuloksia. Kuten Internetissä tapahtuvan rikollisuuden tutkintaan voisi myös piilorikollisuuden haasteisiin hyödyntää kokemusasiantuntijoita.

12 POHDINTA

Kokonaisuudessaan tutkimus oli haasteellinen ja laaja. Tämän vuoksi on hyvä asia, että se jakautui kahdelle henkilölle. Teoriaosuuden kokoaminen oli haastavaa, sillä materiaalia kyseisen aihealueen tiimoilta on paljon. Haasteellista oli kerätä eksakti tieto, jota juuri tämän tutkimuksen teoriaosuuteen tarvittiin. Toisaalta aineiston analysointi oli tarkkaa ja hieman vaikeakin, sillä materiaalia oli varsin paljon. Haastatteluaineistosta on toisinaan hankalaa saada asian ydintä irti, sillä keskustelu saattaa poukkoilla asian tiimoilla. Toisaalta valittu teemahaastattelu kuitenkin oli hyvä vaihtoehto, sillä strukturoidun haastattelun aineisto olisi saattanut jäädä liian suppeaksi. Teemahaastattelu antoi haastateltaville mahdollisuuden pohtia asioita laajemmin teemojen ympäriltä. Haastatteluihin valitut teemat jäsensivät laajan materiaalin avaamista tulososioon.

Tuloksista on huomattavissa valitettava tosiasia, että myös nuoret tekevät suhteellisen paljon rikoksia. On harmillista ajatella, että jo nuorena elämä alkaa toisinaan johdattaa väärille urille. Toki osa nuorten tekemistä rikoksista on eräänlaista kapinointia auktoriteetteja vastaan sekä erilaisten asioiden kokeilemisestä. Huolestuttavampaa on, mikäli rikollinen toiminta jatkuu yli nuoruusiän. Haastatteluissa tuotiinkin esille sitä, että mm. 90-luvulla rikokset ja päihteet olivat ikään kuin elämäntapa eikä niinkään nuoruuden kokeilunhalua.

Kuinka paljon tämänkaltaisen elämäntapa on sitten opittua? Nykypäivänä tuntuu olevan rikollisuutta ja päihteiden käyttöä monessa sukupolvessa. Nuoret ottavat varmasti mallia aikuisten, jopa omien vanhempien käytöksestä. Niinkään tuloksissa ei tuotu tätä merkittävästi esille, mutta epäilemättä se on lisääntymässä. Huonot olosuhteet kotona saavat nuoret etsimään yhtä huonoja ratkaisuja asioihin kuin millä ovat nähneet ehkä kotona asioita ratkaistavan. Toisaalta nuorilla ei välttämättä ole edes resursseja hoitaa asioitaan lain oikealla puolen, mikäli lähtökohdat kotona ovat aina olleet huonot. Kysymys herääkin, onko yhteiskunnalla tarpeeksi resursseja hoitaa näitä nuoria ja saada sukupolvien yli ulottuva rikollisuus (ja mahdollisesti päihde-) kierre katkaistua?

Nykyään media antaa vääristyneen kuvan nuorten rikollisuudesta ja sen jatkuvasta lisääntymisestä. Tutkimuksestamme kuitenkin tulee ilmi, ettei rikollisuus nuorten keskuudessa ole räjähdysmäisesti kasvussa. Tästä voidaankin päätellä, että oletukset ja vääristyneet mielikuvat ovat median uutisoinnin luomaa harhaa, sillä yhä enemmän ja enemmän eri uutisoijat käsittelevät uutisissaan niin nuorten tekemiä pahoinpitelyjä

kuin henkirikoksiakin. Voisikin ajatella, että ainut seikka, mikä nuorisoriikollisuuteen liittyen on kasvussa, on uutiskynnyksen madaltuminen.

Piilorikollisuuden käsite tulee niin useissa teorialähteissä kuin haastateltavien kanssa käydyissä keskusteluissa vahvasti esille. Piilorikollisuutta esiintyy kaikissa ikäryhmissä ja epäilemättä rikosnimikkeissäkin. Se on varmasti maanlaajuinen ongelma, johon on vaikea löytää ratkaisukeinoja. Poliisien resurssit eivät todennäköisesti riitä piilorikollisuuden kitkemiseen.

Nuorten kohdalla piilorikollisuuden määrät ovat korkealla. Tämä on huono asia toisaalta yhteiskunnan kannalta, mutta toisaalta myös nuoret saavat siitä mahdollisesti lisää kyseenalaista motivaatiota tehdä erilaisia rötöksiä ja rikoksia. Nuoret voivat hyvin perustella tekemisiään sillä, että rikokset olisivat ikään kuin sallittuja, sillä niistä ei jää edes välttämättä kiinni. Ainakin kynnys kokeilla erilaisia asioita madaltuu, kun nuorten keskuudessa leviävät jutut, joissa rikos ei ole tullut ilmi. Piilorikollisuutta on tutkittu erilaisilla nuorisokyselyillä, mutta niiden arvo piilorikollisuuden vähentymiselle on todennäköisesti varsin alhainen. Nuoret saattavat olla jopa hieman ylpeitä huomattaessaan, kuinka paljon ei-sallittuja asioita ovat kokeilleet, sillä kokeilujen ansiosta voi saada muiden nuorten keskuudessa ”koviksen” maineen.

Esimerkiksi seksuaalirikoksissa piilorikollisuus puhututti mm. Kouvolan poliiseja. Vaikka poliisin tietoon tulleiden seksuaalirikosten määrä on ollut vuosittain vain muutamana tapauksena luokkaa, on Kouvolan poliisi silti todella huolestunut tilanteesta. Kouvolan poliisi totesi, että seksuaalirikosten piilorikollisuus on verrattavissa pahoinpitely- ja väkivaltarikoksiin; mikäli edes 10 % rikoksista tulee poliisin tietoisuuteen, on sekin jo liioittelua. Tämän perusteella seksuaalirikosten todellinen määrä on siis moninkertainen siihen verrattuna, mitä tilastot kertovat. On selvää, että etenkin nuoret seksuaalirikosten uhreiksi joutuneet kokevat usein niin suurta häpeää tapahtuneesta, ettei siitä tahdota puhua. Yleensä he myös vähättelevät rikoksen laatua ja kokevat tapahtuneen johtuneen heistä itsestään. Näiden nuorten seksuaalirikosten uhreiksi joutuneiden tulisi kuitenkin ymmärtää, kuinka vakavasta rikoksesta on kyse. Kouvolan poliisin mielestä nuorten seksuaalirikoksista puhuttaessa, on yleistä, että uhri on nuorempi ja syylliseksi epäilty henkilö jo täysi-ikäinen. Poliisin tietoon tulleissa rikoksissa myös yleistä on se, että uhri tuntee tekijän jo entuudestaan esim. saman kaveripiirin kautta. Tämä yleensä nostaa kynnystä kertoa esimerkiksi raiskauksesta lähipiirille saa-

ti sitten viranomaisille. Uhrin ja tekijän ollessa ennestään tuttuja toisilleen, myös rikoksen vähättely ja itsensä syyttely lisääntyvät.

Tilastoissa ei ole tässä tutkimuksessa tutkittu tyttöjen ja poikien välistä eroa rikosten määrässä. Haastatteluista kuitenkin ilmeni kaikilta tahoilta, että tyttöjen osuus rikosten teoissa olisi kasvanut. Katukuvassakin on huomattu, että tytöt ovat yhä enemmän alkaneet ajaa skoottereilla, jolloin etenkin tyttöjen liikenne rikkomukset ovat myös lisääntyneet. Muista rikoksista ei niinkään puhuttu. Honkatukia (1998, 5) kirjoittaa tutkimuksessaan, että naisten osuus kokonaisrikollisuuden määrästä on ollut vähäinen niin kauan kuin rikollisuudesta on esitetty tilastoja. Myös erilaisia tilastoja vertailemalla rikosaktiivisuuden sukupuolierot näyttävät säilyvän. (Honkatukia 1998, 5). Honkatukian tutkimus sijoittuu 1990-luvun loppupuolelle, jolloin haastattelujen mukaan tytöt eivät niinkään tehneet rikoksia. On siis mahdollista, että uusia tilastoja tutkimalla voitaisiin todeta, että tyttöjen määrä on todella nousussa. Toisaalta kokemuksen perusteella puhuttiin vain liikenne rikkomusten kasvusta, joten muu rikollisuus on tyttöjen kohdalta saattanut pysyä ennallaan. Naiseuden ja tyttöyden raja on myös häilyvä ja eri tavalla määriteltävissä, joten ei voi olla varma, että nämä määritelmät olisivat eroteltavissa toisistaan. Yhteiskunnassa lienee kuitenkin jonkinlainen pieni oletus, että rikollisia tekoja tekisivät lähinnä pojat ja miehet. Tämä on toisaalta hieman vanhanaikainen käsitys, joka juontaa juurensa todennäköisesti monien vuosikymmenten takaa, jolloin naisen tehtävä oli vielä pysytellä lähinnä kotona.

Sosiaalinen paine on tunnetusti nuoruudessa merkittävä tekijä erilaisiin asioihin. Nuoruudessa otetaan vaikutteita ympäristöstä ja vertaisryhmältä. Rikostenteon yhteydessä sosiaaliselle paineelle annetaan myös arvoa, mutta sen ei todeta olevan merkittävin tekijä. Sosiaalinen paine ajaa nuoria varmasti osittain yhteen. Nykypäivänäkin on erilaisia nuorisoporukoita, joissa tehdään erilaisia rikoksia. Toisaalta jengit olivat osittain vaikuttavimpia 1990-luvulla kuin nykypäivänä. Elämäntaparikollisuus, joka nuorista puhuttaessa kuulostaa varsin hurjalta, ajoi nuoria jollain tasolla varmasti yhteen. Haastattelujenkin perusteella 1990-luvulla rikoksia tehtiin enemmän porukoissa. Nykypäivänä tämänkaltaiset porukat saattavat olla hieman väljempitä, ja niihin on ehkä helpompaa tulla ja niistä lähteä. Toisaalta erilaiset järjestöt, esimerkiksi Hell's Angels on saattanut joiltain osin kautta aikain jopa innostaa nuoria järjestäytymään.

Vaikka opinnäytetyömme käsittelee nimenomaan nuorten rikoksenteekijöiden rikoksenteotapamuutoksia, haastatteluista ei kuitenkaan tullut ilmi mikä maahanmuuttajien osuus rikollisuuteen on. Haastatteluista kävi ilmi se, että nuorten keskuudessa esimerkiksi kapakkatappeluja maahanmuuttajien ja suomalaisten välillä esiintyy aika ajoin. Yleensä tämän kaltaisten pahoinpitely- ja väkivaltarikosten taustalla vaikuttavat kulttuurilliset erot sekä osapuolten päihtymys. Haastateltujen kokemusten perusteella selvisi myös se, että Kymenlaaksossa maahanmuuttajanuoret eivät tee rikoksia sen enempää kuin esimerkiksi suomalaisnuoret - päinvastoin. Se, miten maahanmuuttajien osuus rikollisuutta tarkasteltaessa on muuttunut, on kuitenkin epäselvää. Ovatko maahanmuuttajanuoret tehneet rikoksia esimerkiksi 1990 -luvulla enemmän kuin nyt? Todennäköisesti eivät. On kuitenkin mahdollista, että aiemmin, jolloin maahanmuuttajien osuus Suomen väestöstä on ollut pienempi, on näitä edellä mainittuja kapakkatappeluita ja kulttuurillisia ristiriitoja eri kansojen välillä kuitenkin esiintynyt myös enemmän. Vaikka tämän tyyppiset joukkotappelut ovat melko yleisiä nykyäänkin, ovat ne kenties vähentyneet maahanmuuttajien ja monikulttuurisuuden yleistyttyä.

Vaikka sekä Kouvolan että Kotkan poliisit ja sosiaalitoimi olivat yhtä mieltä siitä, että Kymenlaaksossa tapahtuvissa rikoksissa maahanmuuttajanuorten osuus on mitätön, kertoo Päivi Honkatukian ja Leena Suurpään kirjoittama teos "Nuorten miesten monikulttuurinen elämänkulku ja rikollisuus" maahanmuuttajanuorten osuuksista jotain muuta. Heidän haastattelemansa nuorten miesten kokemukset osoittavat, että rikokset, joissa maahanmuuttajanuoret ovat mukana, liittyvät nimenomaan heidän suomalaisessa yhteiskunnassa kohtaamiinsa ongelmiin, esimerkiksi rasistiseen kiusaamiseen. Teoksessa esiintyvistä taulukosta käy ilmi, että 15 - 20-vuotiaiden ulkomaalaistaustaisten nuorten riski tulla poliisin epäilemiksi omaisuus- ja väkivaltarikoksissa on suurempi kuin Suomen kansalaisten, toisin kuin taas huumausaine- ja rattijuopumuksissa tilanne on jopa päinvastainen. Sisäasiainministeriö on muutama vuosi sitten selvittänyt maahanmuuttajien väkivaltarikollisuuden piirteitä. Selvityksen mukaan joka viides vuonna 2000 väkivaltarikoksesta epäilty maahanmuuttajanuori oli alaikäinen. (Honkatukia & Suurpää, 2007, 36.) Väkivaltarikollisuutta tarkasteltaessa taulukossa esiintyvät luvut siis ainakin osaksi tukevat haastateltavien kokemuksia maahanmuuttajanuorten tekemistä rikoksista myös Kymenlaakson alueella. Toisaalta teoksen luotettavuuteen on syytä kiinnittää huomiota, sillä esimerkiksi turisteina ja opiskelijavaihdossa rikoksia tehneet on myös laskettu mukaan edellä mainittuihin taulukoihin. Teoksessa myös mainitaan, että alaikäisenä epäiltyinä olleiden maahanmuuttajanuorien tekemistä

väkivaltarikoksista nelisenkymmentä prosenttia oli tapahtunut Helsingissä. Taulukko antaa siis liioitellun kuvan rikoksista syylliseksi epäiltyjen määristä joissakin maahanmuuttajaryhmissä.

Varkausrikokset ovat olleet yleisiä niin alaikäisten kuin täysi-ikäistenkin nuorten keskuudessa. Kun tarkastellaan kaavioita, on huomioitava, että erityisesti vuosien 1993 - 1996 välillä varkausrikosten määrä on ollut viiden ja seitsemän sadan välillä. Sen jälkeen niiden yleisyys on selkeästi lähtenyt laskuun. Todennäköisesti varkausrikosten huippulukemien taustalla ovat vaikuttaneet mm. Suomen 1990-luvun alun lama. Todennäköistä myös on, että 2000-lukua kohti mennessä on varastamisesta tehty haastavampaa. Esimerkiksi laman aikana nuorten tekemät autovarkaudet olivat yleisiä ja varastaminen oli suorastaan helppoa. Nykyteknologia on kuitenkin varmasti osasyynä varkausrikosten laskusuhdanteeseen, sillä esimerkiksi vanhojen, helposti varastettavien autojen määrä laskee koko ajan. Toisaalta myös erilaiset hälytysjärjestelmät ovat todennäköisesti kehittyneet. Näpistykset ovat kuitenkin haastattelujen perusteella tätä päivää, ja sekin voi osaksi selittää varkausrikosten määrää.

Henkirikostilasto on varsin selkeä. Henkirikosten määrä enimmillään on 2. Joiltakin vuosilta ei ole tietoa ollenkaan. Tämä on loppujen lopuksi todella vähän, jos ajanjakso koskee vuosia 1993–2010. Nuorten tekemät henkirikokset saavat kuitenkin suhteellisen paljon huomiota medialta, jonka vuoksi voisi ajatella henkirikoksia olevan enemmänkin. Nämä luvut ovat epäilemättä kuitenkin varsin todenmukaiset, sillä nuoret harvemmin tekevät kovin suunnitelmallisia rikoksia, ja tämän vuoksi taas on epätodennäköistä, että nuorten tekemiä henkirikoksia olisi jäänyt hirveästi selvittämättä. Haastatteluissakin tuli ilmi näkökulma, että mitä vakavampia rikoksia nuoret tekevät sitä useammin ne selvitetään.

Vahingontekojen määrät vuosittain vaihtelevat jonkin verran, eikä selkeää jakaumaa ole. Määrät vaihtelevat noin 40–115 välillä. Tämä on hieman mm. reilusti vähemmän kuin varkausrikosten määrä. On yllättävää, että vahingonteko nimikkeellä tehtyjä rikoksia on lopulta näinkin vähän. Erilainen vahingonteko ja ilkivalta monesti kuitenkin liitetään nuoruuteen. Toisaalta tämä voi selittyä sillä, että vahingonteosta ja ilkivallasta ei välttämättä aina jää kiinni. Vahingonteot saatetaan huomata vasta myöhemmin, jolloin tekijää on vaikea selvittää. Tosiasiassa vahingontekojen määrä voisi olla suurempi, mikäli kaikki tekijät jäisivät kiinni.

Liikenneturvallisuuden vaarantaminen on rikoksista nuorten tekemistä rikoksista ylivoimaisesti yleisin. Määrät vaihtelevat vuosien välillä 500:sta jopa 2000:een. Olettamuksen mukaan 18–20-vuotiaat syyllistyvät liikenneturvallisuuden vaarantamiseen lähes puolet enemmän joka vuosi. Kuitenkin alaikäistenkin määrä on suuri. Tämä selittyy epäilemättä mopojen ja skootterien määrän kasvulla. Nuorilla saattaa olla myös hieman vähättelevä asenne ylinopeuksiin tai muuhun liikenteessä vaarallisesti liikkumiseen. Monesti huomioidaan ehkä pelkästään oma liikkuminen ja unohdetaan kanssamatkustajat. Tämä ei toki ole ongelmana pelkästään nuorilla. Liikennevalistus niin kotona että muualla tulisi olla vieläkin tarkempaa.

Rattijuopumustilastoja tarkasteltaessa huomio kiinnittyy siihen, että poliisin tietoon tulleita rattijuopumustapauksia on tilastoihin merkitty vain vuodesta 2003 eteenpäin. On kuitenkin todennäköistä, että merkintöjä rattijuopumuksista vuosien 1993–2003 välillä löytyy, niin alaikäisiltä kuin täysi-ikäisiltäkin. Tilastoihin niitä ei kuitenkaan ole merkitty. Tilastoista ilmenee, että yleisempiä rattijuopumusrikokset ovat täysi-ikäisillä kuin alaikäisillä, mikä on sinänsä realistista. Tulokset ovat kuitenkin jonkin verran ristiriidassa keskenään, sillä haastatellut viranomaistahot olivat yksimielisesti sitä mieltä, että vuosi vuodelta nuorten keskuudessa ovat yleistyneet erilaiset mopot ja skootterit. Mopojen ja skootterien yleistymisen myötä myös erilaiset liikennesrikokset alaikäisten keskuudessa ovat olleet lievässä nousussa. Rattijuopumustilastoissa näiden kulkupelien yleistyminen ei kuitenkaan näy odotettavalla tavalla. Enemmänkin tilastoista käy ilmi, että alaikäisten osuus rattijuopumustapauksissa voisi olla lievästi laskussa.

Huumausainerikokset ovat haastattelujen mukaan rikoksia, joita nuoret tekevät suhteellisen ahkerasti. Tämä ei kuitenkaan varsinaisesti näy tilastoissa, sillä huumausainerikoksia on lähes joka vuosi vain muutamia satoja. Vuosien 1994–1996 lukemat ovat muihin vuosiin verrattuna suuret. Huumausainerikosten vähentymisen syynä saattaa olla seuraamuskäytäntöjen kiristyminen. On riskialttiimpaa puuhaila huumeiden kanssa, sillä seuraamukset kiinni jätettäessä voivat olla suuret.

Huomattavana muutoksena 1990-luvun ja 2000-luvun välillä voidaan todeta olevan rikollisuus Internetissä. Internetin yleistymisen myötä erilaiset ongelmat Internetin maailmassa ovat myös yleistyneet. Haastateltavat toteavat tämän olevan haastava ongelma. Sosiaalisen median kautta esiin nousee mm. kunnianloukkauksia. Toisaalta In-

ternetissä tehdyistä asioista on vaikeampaa todeta, milloin rikosten tunnusmerkistö täyttyy. Todennäköisesti Internet nousee tulevaisuudessa yhä suurempaan rooliin. Nuoret ovat usein etevviä tietokoneiden käyttäjiä ja tämän vuoksi heidän on helpompaa toimia Internetissä, myös väärin keinoin. Kuinka poliisi näihin toimiin pystyy ja osaa puuttua, on toinen seikka. Internet on mahdollisesti kanava piilorikollisuuteen. Toisaalta poliisikin on tehnyt itseään tunnetummaksi eri kanavoiden kautta sosiaalisen median yleistymisen myötä. Poliisi mm. valvoo joitakin nuorten käyttämiä foorumeita. Tämä voi ehkä helpottaa uhreiksi joutuneita, mikäli poliisiin saa yhteyden myös tietokoneen välityksellä. Vastaikään palkittiin myös nettipoliisinakin tunnettu Marko Forss vuoden poliisiksi.

Haastateltavien mukaan suurin osa nuorista suhtautuu rikoksiin ja poliiseihin vakavasti. Kuitenkin muistutetaan myös siitä, että aina löytyy nuoria, jotka eivät välitä auktoriteeteista tai säännöistä ollenkaan. Mihin suuntaan tämän päivän nuoriso on kyseisen asian suhteen menossa? Suvaitsevaisuus on nuorten keskuudessa joiltain osin kasvanut, mm. kannabiksen suhteen. Sitä ei koeta enää välttämättä edes huumeeksi vaan sitä verrataan ehkä tupakkaan. Porttiteoria on tunnettu, ja sen mukaan ”kevyet” päihteet saattavat helposti viedä mennessään kovien päihteiden maailmaan, joka taas aina johtaa rikollisuuteen. Toisaalta suvaitsevaisuus on saattanut myös kaventua esimerkiksi maahanmuuttajien suhteen. Saatetaan todeta, että heitä on jo liikaa Suomessa. Tämä ajattelumalli voi taas viedä väkivaltaisiin tekoihin. Vapaan kasvatuksen malli on myös puhututtanut viime vuosina paljon. Lasten ja nuorten annetaan elää vapaasti, ilman rajoituksia ja sääntöjä. Vanhemmat saattavat olla ikään kuin tovereita enemmän kuin vanhempia. Voisiko olla, että nuoret tämän kasvatustyylin myötä alkavat uskoa, että mitkään säännöt eivät koske heitä? Tämän näkökulman kautta myös auktoriteettien kunnioittaminen olisi puutteellista.

On kuitenkin hankalaa todeta, että nuorten välinpitämättömyys olisi lisääntymässä tai lain ja auktoriteettien kunnioittaminen kasvussa. Nuoria löytyy varmuudella molemmista ryhmistä. Jakaumaakin on varmasti hankala arvioida. Yhteiskunnan haasteena on löytää parempia ja tarkoituksenmukaisempia keinoja auttaa ja tukea nuoria, jotka ovat ajautumassa tai ajautuneet väärälle tielle. Ei myöskään kunnollisia ja yhteiskunnan rajojen ja säännösten muottiin meneviä nuoria tule unohtaa. Heitä on myös tuettava heidän arjessaan. Jos rikollinen toiminta ja kapinointi onkin nuorelta eräänlainen hätähuuto, voi myös syrjäänvetäytyvä ja monin tavoin normaali nuori kokea tuskaa ja

suurta avuntarvetta. Nuorta on syytä yrittää tulkita, sillä sanoja ei nuorelta itseltään monestikaan löydy. Nuoret saattavat olla hyvinkin hukassa heihin liittyvien odotusten ja ympäristön luomien paineiden kanssa. Nuoruus on kuitenkin aikaa, jolloin vahvemmin etsitään itseään.

LÄHTEET

Anttila, I. & Törnudd, P. 1983. Kriminologia ja kriminaalipolitiikka. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja. Juva: WSOY.

Elonheimo, H. 2010. Nuorisoriikollisuuden esiintyvyys, taustatekijät ja sovittelu. Turun yliopiston julkaisuja. Turku: Turun yliopisto. Saatavissa: <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/59505/AnnalesC299Elonheimo.pdf?sequence=1> [viitattu 28.8.2011]

Henkirikosraportti. 2004. Rikoksentorjuntaneuvoston julkaisut. Saatavissa: http://www.rikoksentorjunta.fi/uploads/dtzra49m_1.pdf

Honkatukia, P. 1998. Sopeutuvatko tytöt? Sukupuoli, sosiaalinen kontrolli ja rikokset. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 152. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Honkatukia, P. & Suurpää, L. 2007. Nuorten miesten monikulttuurinen elämäntyyli ja rikollisuus. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 232. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Kempainen, K. 1985. Lakitiedon Pikkujättiläinen. Porvoo: WSOY.

Kivivuori, J. 2002. Nuoret rikosten tekijöinä ja uhreina. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 168. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Kivivuori, J. 2006. Nuorisoriikollisuuden kehitys. Saatavissa: <http://www.optula.om.fi/uploads/s75hcheo22dem6q.pdf> [viitattu 28.8.2011]

Kivivuori, J. 2008. Rikollisuuden syyt. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Voi Hyvin Nuori! –hanke. Kymenlaakson Ammattikorkeakoulun Internet-sivut. Saatavissa: <http://www.kyamk.fi/Projektit/Voi%20hyvin%20nuori!%20-hanke> [viitattu 28.9.2011]

L 13.4.2007/417. Lastensuojelulaki.

- Laine, M. 1991. Johdatus kriminologiaan & poikkeavuuden sosiologiaan. Tietosanoma Oy.
- Laine, M. 2007. Kriminologia & rankaisun sosiologia. Tietosanoma Oy.
- Laitinen, A. & Aromaa, K. 1993. Näkökulmia rikollisuuteen. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Laitinen, A. & Aromaa, K. 2005. Rikollisuus & kriminologia. Vastapaino. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Laitinen, A. & Nyholm, M-L. 1995. Luvaton nuoruus. Helsinki: Painatuskeskus Oy.
- Lappi-Seppälä, T. 2006. Rikollisuus & kriminaalipolitiikka. Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. Helsinki: Yliopistopaino.
- Levit, S.D. & Lochner, L. 2001. The Determinants of Juvenile Crime. Chicago: University of Chicago Press. Saatavissa: <http://www.nber.org/chapters/c10692.pdf> [viitattu 28.8.2011]
- Lindberg, K. 2010. Sosiaalitoimi nuorisoriikosprosessissa – Case Kotka. Opinnäytetyö. Kymenlaakson Ammattikorkeakoulu.
- Marttunen, M. 2005. Nuorisorangaistus: Miksi, millainen ja milloin?. Saatavissa: <http://www.oikeus.fi/vksv/uploads/0r7qisigbqn6t2.pdf> [viitattu 3.8.2011]
- Marttunen, M. 2008. Nuorisorikosoikeus. Alaikäisten rikosten seuraamukset kriminaalipoliittisesta ja vertailevasta näkökulmasta. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 236. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Paakkonen, T. & Lindberg, K. 2011. Nuorten rikosasioiden käsittely uudistuu. Haastelehti 2/2011. Saatavissa: <http://www.haaste.om.fi/Oikeapalsta/Haku/1302673722545> [viitattu 28.9.2011]
- Salmi, V. 2011. Nuorisoriikollisuus. Tietopankki 1.6.2011. Portti Vapauteen Internet-sivut. Saatavissa:

<http://www.porttivapauteen.fi/tietoa/tietopankki/2457/nuorisorikollisuus> [viitattu 17.8.2011]

Tilastokeskuksen Internet-sivut. Saatavissa: <http://www.stat.fi/> [viitattu 20.9.2011]

Timonen, P. 1999. Johdatus Suomen oikeusjärjestelmään 2 - Rikos- ja prosessioikeus sekä julkisoikeus. Lakimiesliiton kustannus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

KOTKAN KAUPUNKI Hyvinvointipalvelut Sosiaalihuollon vastuualue Sosiaalijohtaja	VIRANHALTIJAPÄÄTÖS § 8.4.2011	§ 19	Sivu 1
---	--------------------------------------	-------------	---------------

Dnro SOTE: 77/2011

Tutkimuslupa/Taru Manninen ja Liisa Nihtilä

Valmistelija: Sosiaalijohtaja Marja-Liisa Grönvall

Taru Manninen ja Liisa Nihtilä ovat anoneet tutkimuslupaa aiheesta "Rikoksentehtäjäkotiin muutokset nuorilla rikoksentehtäjillä". Tutkimuksen vastuullisena johtajana toimii projektipäällikkö Valdemar Kallunki, Voi hyvin nuori! -projekti. Opinnäytetyön ohjaajana toimii Tuomo Paakkonen, Kymenlaakson ammattikorkeakoulu.

Liitteenä tutkimuslupahakemus.

Päätös: Tutkimuslupa myönnetään anomuksen mukaisesti.

Toimeenpano:

Ote: Taru Manninen
Liisa Nihtilä

Oikaisuvaatimusohjeet

Sosiaalijohtaja

Marja-Liisa Grönvall

Tämä pöytäkirja on yleisesti nähtävänä 3.5.2011, kaupungintalo 4. kerros

keskiviikko - 9 helmikuu, 2011 12:15

Kolsi Keijo POL
<Keijo.Kolsi@poliisi.fi>

Jakelu: Kvist Mikko POL <Mikko.Kvist@poliisi.fi>, Kyrönviita Janne
POL<Janne.Kyronviita@poliisi.fi>, Laasonen Jouni POL
<Jouni.Laasonen@poliisi.fi>, Toikka Kati POL <Kati.Toikka@poliisi.fi>
"taru.manninen@student.kyamk.fi" <taru.manninen@student.kyamk.fi>, Lankinen
Tiedoksi: Jukka POL <Jukka.Lankinen@poliisi.fi>, Montonen Petri POL
<Petri.Montonen@poliisi.fi>, "liisa.nihtila@student.kyamk.fi"
<liisa.nihtila@student.kyamk.fi>

Aihe: haastattelututkimus

Viestin liitteet: 0024_001.pdf (57 kt) [\[Näytä\]](#) [\[Avaa\]](#) [\[Tallenna nimellä\]](#)
Mime.822 (84 kt) [\[Näytä\]](#) [\[Tallenna nimellä\]](#)

Olen antanut Kyamkin opiskelijoille Taru Manniselle ja Liisa Nihtilälle luvan haastatella tutkimustyönsä tarpeisiin neljää Kymenlaakson poliisilaitoksen kentällä työskentelevää poliisimiestä.

Poliisilinjän "raati" on valinnut haastateltaviksi Kvistin ja Kyrönviidan pohjoiselta (Kouvola) alueelta ja Laasonen ja Toikan eteläiseltä (Hamina-Kotka) alueelta.

Haastatteluajankohdista yms. käytännön asioista sopinette suoraan keskenänne.

Tutkimuslupa-anomus on liitteenä.

Menestystä työhönne toivottaen

Keijo Kolsi
apulaispoliisipäällikkö
Kymenlaakson poliisilaitos

Taru Manninen

Liisa Nihtilä

Nuorisoriollisuus ja sen muutokset Kymenlaakson alueella

Opinnäytetyö 2011

Teemahaastattelun runko

Nuorisoriollisuus ja rikoksetkotapojen muutokset Kymenlaakson alueella vuoden -93 jälkeen

- motiivit
- elämäntilanne ja olosuhteet
- päihheet
- toteutustavat
- uusijat
- yksin vai porukka
- maahanmuuttajuus
- eri yhteiskuntaluokat
- lastensuojelunasiakkuus
- suunnitelmallisuus ja vakavuus
- nuorten oma suhtautuminen rikokseen

